

Några aktiebolagsrättsliga frågor

Promemorians huvudsakliga innehåll

Den 1 januari 2006 trädde en ny aktiebolagslag i kraft. I denna promemoria – som har upprättats i form av ett utkast till lagrådsremiss – behandlas ett antal frågor som aktualiserades under beredningen av det lagförslag som låg till grund för den nya lagen men som inte kunde beredas färdigt i det lagstiftningsärendet. Vidare behandlas några frågor som har uppmärksammats i samband med att den nya lagen har börjat tillämpas.

I promemorian föreslås att de nuvarande bestämmelserna om ansvarsgenombrott i advokataktiebolag upphävs.

I syfte att komma till rätta med vissa missbruk av aktiebolagslagens fusionsbestämmelser föreslås att majoritetskravet för bolagsstämmobeslut om en viss typ av fusion höjs till minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget. I denna del föreslås också att aktieägarna i ett överlåtande bolag inför ett sådant beslut skall kunna begära att det inhämtas två oberoende sakkunnigyttranden angående det föreslagna fusionsvederlaget. Motsvarande ändringar föreslås för en viss typ av delning av aktiebolag.

Promemorian innehåller också förslag till nya bestämmelser om uppdelning ("split") och sammanläggning av aktier. Förslagen i dessa delar innebär att uppdelning och sammanläggning skall beslutas av bolagsstämman. När det gäller aktier som inte är föremål för handel på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad, skall det för giltigt beslut om sammanläggning krävas samtycke från samtliga aktieägare vars rätt berörs av beslutet.

I promemorian behandlas vidare frågor om *dels* uppgift om antalet aktier i bolagsordningen, *dels* omedelbar giltighet av skiljedom om förhandstillträde till aktier i mål om inlösen av aktier, *dels* inlösen av konvertibler och teckningsoptioner, *dels* säkerhet för ersättningen till god man i inlösenmål, *dels* överklagande av beslut att förordna syssloman i mål om likvidation, *dels* resultatlöst utmätningförsök som grund för skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning, *dels* vinstandelslån, *dels* preskription av brott mot aktiebolagslagens s.k. målvaktsbestämmelser, *dels* utseende av styrelseordförande och *dels* skadeståndsansvar vid överträdelser av bestämmelser om koncernredovisning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse	5
2.2	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551).....	6
3	Ärendet och dess beredning.....	23
4	Ansvarsgenombrott i advokataktiebolag	23
5	Frågor om fusion och tvångsinlösen av aktier.....	26
5.1	Missbruk av fusionsbestämmelserna	26
5.2	Omedelbar giltighet av skiljedom om förhandstillträde ...	32
5.3	Inlösen av konvertibler och teckningsoptioner	33
5.4	Säkerhet för god mans arvode.....	35
6	Uppgift om antalet aktier i bolagsordningen	36
7	Sammanläggning och uppdelning av aktier	38
7.1	Sammanläggning.....	38
7.1.1	Bakgrund.....	38
7.1.2	Bör det införas regler om sammanläggning av aktier?	39
7.1.3	Hur bör beslut om sammanläggning fattas? ...	39
7.1.4	Försäljning av ”udda” aktier	41
7.1.5	Verkställande av beslut om sammanläggning	43
7.2	Uppdelning av aktier.....	44
8	Frågor om likvidation	45
8.1	Rätten att överklaga beslut om förordnande av syssloman	45
8.2	Skyldigheten att upprätta kontrollbalansräkning efter ett resultatlöst utmätningsförsök	45
8.3	Preskription av styrelseledamöters personliga ansvar	46
9	Vinstandelslån	47
10	Preskriptionstiden för brott mot aktiebolagslagens s.k. målvaktsbestämmelser.....	49
11	Val av styrelseordförande.....	50
12	Skadeståndsansvar för överträdelser av bestämmelser om koncernredovisning m.m.	51
13	Ikraftträdande m.m.	53
14	Konsekvenser	54
15	Författningskommentar	55
15.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse	55

15.2	Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551).....	56
------	---	----

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
2. lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551).

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 25 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap. 25 §¹

Vid absorption av ett helägt dotterbolag tillämpas inte 23 kap. 32 och 33 §§ aktiebolagslagen (2005:551). I stället gäller vad som sägs i denna paragraf.

Tidigast en och senast två månader efter det att fusionsplanen blivit gällande hos moderbolaget skall moderbolaget ansöka om tillstånd att verkställa planen. Frågor om sådant tillstånd prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen.

Moderbolaget skall ansöka om tillstånd att verkställa fusionsplanen. Ansökan skall göras in inom en månad efter det att fusionsplanen har blivit gällande hos moderbolaget och, om fusionsplanen har registrerats enligt 23 kap. 30 § aktiebolagslagen, inom två år från det att uppgift om att planen har registrerats har kungjorts. Frågor om sådant tillstånd prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen.

I fråga om ett sådant ärende gäller bestämmelserna i 21 och 22 §§ i tillämpliga delar. Vad som sägs om överlåtande bolag skall avse dotterbolag och vad som sägs om övertagande bolag skall avse moderbolag.

Finansinspektionen skall underrätta Bolagsverket om ansökningar enligt andra stycket och om lagakraftvunna beslut som meddelats med anledning av sådana ansökningar. Bolagsverket skall efter en sådan underrättelse registrera tillståndet enligt 23 kap. 34 § aktiebolagslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

¹ Senaste lydelse 2005:932.

2.2 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagslagen (2005:551)

dels att det skall införas åtta nya paragrafer, 1 kap. 12 a §, 4 kap. 46–50 §§, 23 kap. 14 a § och 24 kap. 16 a §, samt före 1 kap. 12 a §, 4 kap. 46 §, 23 kap. 14 a § och 24 kap. 16 a § fyra nya rubriker av följande lydelse,

dels att 1 kap. 3 och 9 §§, 2 kap. 5 och 15 §§, 6 kap. 7 §, 7 kap. 26 §, 11 kap. 11 §, 13 kap. 5 §, 14 kap. 5 §, 15 kap. 5 §, 19 kap. 5 §, 20 kap. 24 §, 22 kap. 12 och 23–26 §§, 23 kap. 16, 17 och 33 §§, 24 kap. 18 och 19 §§, 25 kap. 13, 22 och 40 §§, 27 kap. 8 §, 30 kap. 1 § samt 32 kap. 7 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

I ett aktiebolag har aktieägarna inte något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser.

Trots vad som sägs i första stycket är en aktieägare i ett aktiebolag som bedriver advokatverksamhet solidariskt ansvarig med bolaget för sådana förpliktelser mot klienter som bolaget ådrar sig under den tid som han eller hon äger aktier i bolaget. Ansvaret omfattar dock inte förpliktelser som uppkommer i uppdrag som aktieägaren inte själv handlägger eller på annat sätt svarar för.

I 25 kap. 19 § finns bestämmelser om personligt betalningsansvar för aktieägare i samband med likvidationsskyldighet på grund av kapitalbrist.

9 §

Bestämmelser om betydelsen av följande begrepp, termer och uttryck finns i nedan angivna paragrafer:

interimsbevis	6 kap. 9 §	interimsbevis	6 kap. 9 §
		<i>kapitalandelslån</i>	<i>11 kap. 11 §</i>
kombination	23 kap. 1 §	kombination	23 kap. 1 §

omvandlingsförbehåll	4 kap. 6 §	omvandlingsförbehåll	4 kap. 6 §
		<i>sammanläggning av aktier</i>	<i>4 kap. 46 §</i>

teckningsrättsbevis	11 kap. 4 §	teckningsrättsbevis	11 kap. 4 §
		<i>uppdelning av aktier</i>	<i>4 kap. 46 §</i>
		<i>tillämplig lag om</i>	
		<i>årsredovisning</i>	<i>12 a §</i>
		<i>vinstandelslån</i>	<i>11 kap. 11 §</i>
årsstämma	7 kap. 10 §	årsstämma	7 kap. 10 §

Begreppet tillämplig lag om årsredovisning

12 a §

Med tillämplig lag om årsredovisning avses i denna lag årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i fråga om aktiebolag som helt eller delvis omfattas av lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, den lagen och de föreskrifter som har meddelats med stöd av den. I fråga om bolag som omfattas av artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder avses även de redovisningsstandarder som har godkänts med stöd av förordningen.

2 kap.

5 §

I stiftelseurkunden skall stiftarna ange

1. hur mycket som skall betalas för varje aktie (teckningskursen), och
2. fullständigt namn, personnummer eller, om sådant saknas, födelse- datum samt postadress för styrelseledamot och revisor samt, i förekommande fall, styrelsesuppleant, revisorssuppleant och lekmannarevisor.

I förekommande fall skall det även anges om

1. en aktie skall kunna tecknas med rätt eller skyldighet att betala aktien med annan egendom än pengar,
2. en aktie skall kunna tecknas med rätt eller skyldighet för bolaget att överta egendom mot någon annan ersättning än aktier,
3. en aktie skall kunna tecknas med andra villkor,

4. bolaget skall ersätta kostnader för bolagets bildande, och
5. någon på något annat sätt skall få särskilda rättigheter eller förmåner av bolaget.

En sådan bestämmelse som avses i andra stycket skall återges i sin helhet i stiftelseurkunden.

Teckningskursen enligt första stycket 1 får inte understiga aktiens kvotvärde.

Teckningskursen enligt första stycket 1 får inte understiga aktiens kvotvärde. *Kvotvärdet skall därvid beräknas på grundval av bolagsordningens uppgifter om aktiekapital och antal aktier.*

15 §

Betalningen för en aktie får inte understiga aktiens kvotvärde.

Betalningen för en aktie får inte understiga aktiens kvotvärde. *Kvotvärdet skall därvid beräknas på grundval av bolagsordningens uppgifter om aktiekapital och antal aktier.*

Om en aktie har tecknats med villkor som strider mot första stycket, skall ett belopp som motsvarar aktiens kvotvärde ändå betalas.

4 kap.

Uppdelning och sammanläggning av aktier

46 §

Ett beslut som innebär att antalet aktier i bolaget ökas genom att en aktie delas upp på flera (uppdelning av aktier) eller minskas genom att två eller flera aktier byts ut mot ett mindre antal aktier (sammanläggning av aktier) fattas av bolagsstämman. Vid sammanläggning av aktier skall bestämmelserna i 47–50 §§ tillämpas.

47 §

Ett beslut om sammanläggning av aktier är giltigt endast om samtliga aktieägare vars rätt berörs av beslutet har lämnat sitt samtycke. Detta gäller dock inte beträffande aktieägare vars samtliga aktier är föremål för handel på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad mark-

nad.

48 §

Ett beslut om sammanläggning av aktier skall innehålla uppgift om den dag då sammanläggningen skall verkställas. Denna dag får inte infalla tidigare än fyra veckor från dagen för beslutet.

49 §

I bolag som inte är avstämningsbolag skall ett beslut om sammanläggning av aktier genast sändas till aktieägare, vars postadress är känd för bolaget. Detta gäller dock inte, om samtliga aktieägare har varit företrädade vid den bolagsstämma som har beslutat om sammanläggningen.

50 §

Om en aktieägars innehav av aktier av visst slag inte motsvarar ett fullt antal nya aktier, övergår överskjutande aktier i bolagets ägo på den dag som avses i 48 §. Efter sammanläggningen skall aktier som har tillförts bolaget på detta sätt och som är föremål för sådan handel som avses i 47 § säljas genom bolagets försorg och på bolagets bekostnad. Försäljningen skall ske utan onödigt dröjsmål och verkställas genom ett värdepappersinstitut. Den betalning som flyter in vid försäljningen skall fördelas mellan aktieägarna efter deras andel i de aktier som har sålts.

6 kap.

7 §

Bolaget får hålla inne utdelning och emissionsbevis som avser en aktie till dess att aktiebrevet lämnas in för anteckning eller för utbyte, om

1. det enligt denna lag skall göras en anteckning på aktiebrevet, eller
 2. aktiebrevet skall bytas ut
- därför att de aktier som aktiebrevet avser skall omvandlas till aktier av ett annat slag
2. aktiebrevet skall bytas ut
- därför att de aktier som aktiebrevet avser skall omvandlas till aktier av ett annat slag *eller läggas samman*

till ett färre antal aktier.

7 kap.

26 §

Om en bestämmelse i denna lag eller bolagsordningen som rör kallelse till bolagsstämman eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i något ärende, får bolagsstämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Även utan sådant samtycke får dock bolagsstämman avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall tas upp vid bolagsstämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att en extra bolagsstämma skall sammankallas för att behandla ärendet.

Om en bestämmelse i denna lag eller bolagsordningen som rör kallelse till bolagsstämman eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i något ärende, får bolagsstämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Även utan sådant samtycke får dock bolagsstämman avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt *lag eller* bolagsordningen skall tas upp vid bolagsstämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att en extra bolagsstämma skall sammankallas för att behandla ärendet.

11 kap.

11 §

Ett beslut om att bolaget skall ta upp ett lån där räntan *eller det belopp med vilket återbetalning skall ske helt eller delvis är beroende av utdelningen till aktieägarna, kursutvecklingen på bolagets aktier, bolagets resultat eller bolagets finansiella ställning* skall fattas av bolagsstämman eller, efter bolagsstämmans bemyndigande, av styrelsen.

Ett beslut om att bolaget skall ta upp ett lån där räntan *helt eller delvis är beroende av utdelningen till aktieägarna eller bolagets resultat (vinstandelslån)* skall fattas av bolagsstämman eller, efter bolagsstämmans bemyndigande, av styrelsen. Detsamma gäller lån där det belopp som skall återbetalas helt eller delvis är beroende av utdelningen till aktieägarna, kursutvecklingen på bolagets aktier, bolagets resultat eller bolagets finansiella ställning (*kapitalandelslån*).

Ett bemyndigande enligt första stycket får inte sträcka sig längre än till nästa årsstämma.

13 kap.

5 §

I förekommande fall skall förslaget enligt 3 § innehålla uppgift om

1. de nya aktiernas aktieslag, om det i bolaget finns eller kan ges ut aktier av olika slag,

2. huruvida förbehåll enligt 4 kap. 6, 8, 18 eller 27 § eller 20 kap. 31 § som gäller för gamla aktier i bolaget skall gälla för de nya aktierna,

3. att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som emissionsbevis,

4. att överskjutande teckningsrätter skall säljas enligt 11 kap. 9 §,

5. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen,

6. att nya aktier skall betalas med apportegendom eller i annat fall på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att en aktie skall tecknas med kvittningsrätt,

7. övriga särskilda villkor för aktieteckning, och

8. bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen utser inom sig att innan teckningstiden börjar löpa besluta om vilket belopp som bolagets aktiekapital skall ökas med och vilket belopp som skall betalas för varje ny aktie.

Om emissionsbeslutet förutsätter ändring av bolagsordningen, skall också detta anges.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från dagen för beslutet.

I fråga om apportegendom gäller bestämmelserna i 2 kap. 6 §.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 8 får lämnas endast om aktierna skall noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, skall bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller *tre dagar* före avstämningsdagen.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 8 får lämnas endast om aktierna skall noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, skall bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller *fem vardagar* före avstämningsdagen.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 39 §.

14 kap.

5 §

I förekommande fall skall förslaget enligt 3 § innehålla uppgift om

1. att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som emissionsbevis,

2. att överskjutande teckningsrätter skall säljas enligt 11 kap. 9 §,

3. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen,

4. det belopp som skall betalas för varje teckningsoption,

5. den tid inom vilken teckningsoptionerna skall betalas eller att teckning skall ske genom betalning enligt 15 § tredje stycket,

6. att teckningsoptionerna skall betalas med apportegendom eller i annat fall på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att teckningsoptioner skall tecknas med kvittningsrätt,

7. övriga särskilda villkor för tecknande av teckningsoptioner, och

8. bemyndigande för styrelsen eller den styrelsen utser inom sig att innan teckningstiden börjar löpa besluta om det antal teckningsoptioner som skall ges ut, vilket belopp som skall betalas för varje teckningsoption, teckningskursen samt sådana villkor som avses i 7.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från dagen för beslutet.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 8 får lämnas endast om teckningsoptionerna skall noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, skall bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller *tre dagar* före avstämningsdagen.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 8 får lämnas endast om teckningsoptionerna skall noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, skall bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller *fem vardagar* före avstämningsdagen.

15 kap.

5 §

I förekommande fall skall förslaget enligt 3 § innehålla uppgift om

1. att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som emissionsbevis,

2. att överskjutande teckningsrätter skall säljas enligt 11 kap. 9 §,

3. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och att aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen,

4. att konvertiblerna skall betalas med apportegendom eller i annat fall på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att en konvertibel skall tecknas med kvittningsrätt,

5. övriga särskilda villkor för det lån som bolaget tar genom emissionen, och

6. bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen utser inom sig att innan teckningstiden börjar löpa besluta om lånebelopp, det belopp som skall betalas för varje konvertibel, räntefot, konverteringskursen samt sådana villkor som avses i 5.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från tidpunkten för beslutet.

I fråga om apportegendom gäller bestämmelserna i 2 kap. 6 §.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 6 får lämnas endast om konvertiblerna skall noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad mark-

Ett bemyndigande som avses i första stycket 6 får lämnas endast om konvertiblerna skall noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad mark-

nad. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, skall bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller *tre dagar* före avstämningsdagen.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 41 §.

nad. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, skall bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller *fem vardagar* före avstämningsdagen.

19 kap.

5 §

Ett aktiebolag får

1. förvärva egna aktier för vilka ersättning inte skall betalas,
2. förvärva egna aktier som ingår i en affärsrörelse som bolaget övertar, om aktierna representerar en mindre andel av bolagets aktiekapital,
3. lösa in egna aktier enligt 25 kap. 22 §, *och*
4. på auktion ropa in egna aktier som har utmätts för bolagets fordran.
3. lösa in egna aktier enligt 25 kap. 22 §,
4. på auktion ropa in egna aktier som har utmätts för bolagets fordran, *och*
5. *överta egna aktier enligt 4 kap. 50 §.*

20 kap.

24 §

Om tillstånd krävs enligt 23 §, skall bolaget skriftligen underrätta sina kända borgenärer om minskningsbeslutet. Underrättelserna skall innehålla uppgift om att bolaget avser att ansöka om tillstånd att verkställa minskningsbeslutet samt uppgift om borgenärernas rätt enligt 27 § att motsätta sig att beslutet verkställs.

Borgenärerna behöver inte underrättas om *revisorerna i yttrande enligt 14 §* uttalar att de inte har funnit att minskningen medför någon fara för borgenärerna. Inte heller behöver underrättelse sändas till borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön, pension eller annan ersättning som omfattas av lönegaranti enligt lönegarantilagen (1992:497).

Borgenärerna behöver inte underrättas om *en revisor i ett skriftligt, undertecknat yttrande* uttalar att *han eller hon* inte har funnit att minskningen medför någon fara för borgenärerna. Inte heller behöver underrättelse sändas till borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön, pension eller annan ersättning som omfattas av lönegaranti enligt lönegarantilagen (1992:497).

För en revisor som avses i andra stycket gäller bestämmelserna i 14 § andra och tredje styckena.

22 kap.

12 §

Innan frågan om lösenbeloppet slutligt har prövats, får skiljemännen eller, sedan talan har väckts vid domstol enligt 24 §, domstolen på yrkande av majoritetsaktieägaren i en särskild dom besluta om förhandstillträde för majoritetsaktieägaren.

Ett avgörande enligt första stycket får meddelas endast om

1. parterna är ense om att det finns lösningsrätt eller lösningskyldighet eller det annars står klart att en sådan rätt eller skyldighet finns, och
2. majoritetsaktieägaren har ställt säkerhet för kommande lösenbelopp och ränta och säkerheten har godkänts av skiljemännen eller domstolen.

Om beslut om förhandstillträde har meddelats, får majoritetsaktieägaren utöva de rättigheter som aktierna ger från och med den tidpunkt då domen om förhandstillträde vinner laga kraft. Vid denna tidpunkt inträder också de rättsverkningar som anges i 13 och 14 §§.

Om beslut om förhandstillträde har meddelats, får majoritetsaktieägaren utöva de rättigheter som aktierna ger från och med den tidpunkt då domen om förhandstillträde vinner laga kraft *eller, om skiljemännen har beslutat enligt 24 § tredje stycket, från det beslutet.* Vid denna tidpunkt inträder också de rättsverkningar som anges i 13 och 14 §§.

23 §

Majoritetsaktieägaren skall svara för ersättningen till skiljemännen och gode mannen samt för andra aktieägares kostnad. Om det finns särskilda skäl, får skiljemännen ålägga annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Beträffande aktieägares och den gode mannens kostnader gäller 18 kap. 8 § rättegångsbalken.

Om den gode mannen begär det, får skiljemännen ålägga majoritetsaktieägaren att ställa säkerhet för den gode mannens arvode och kostnader.

24 §

Part eller god man som är missnöjd med en skiljedom i en inlösentvist har rätt att väcka talan vid Stockholms tingsrätt inom sextio dagar från det att han eller hon fick del av skiljedomen i original eller bestyrkt kopia.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Skiljemännen får besluta att en skiljedom om förhandstillträde enligt 12 § gäller även om den inte har vunnit laga kraft. Ett sådant beslut får meddelas endast om domen grundar sig på ett medgivande från minoritetsaktieägarna.

25 §

I allmän domstol svarar majoritetsaktieägaren för sina egna kostnader och för kostnader som har uppkommit för motpart eller god man genom att majoritetsaktieägaren har *fullföljt* talan, om inte annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken. I övrigt gäller vad som sägs i 18 kap. rättegångsbalken om skyldigheten att svara för kostnader i högre rätt.

Om minoritetsaktieägarna helt eller delvis skall svara för rättegångskostnader, skall dessa fördelas efter det antal aktier som var och en innehar. Om det finns särskilda skäl, får domstolen besluta om en annan fördelning. Bestämmelserna i 18 kap. 9 § rättegångsbalken skall inte tillämpas.

26 §

En majoritetsaktieägare som utnyttjar sin rätt enligt 1 § att lösa in återstående aktier i bolaget har rätt att också lösa in teckningsoptioner och konvertibler som bolaget har gett ut. En innehavare av en sådan teckningsoption eller konvertibel har rätt att få denna inlöst av majoritetsaktieägaren, även om denne inte utnyttjar sin rätt till inlösen av aktier.

Har majoritetsaktieägaren enligt 6 § begärt att en tvist om inlösen skall avgöras av skiljemän, får teckningsoptionerna eller konvertiblerna inte utnyttjas för teckning eller konvertering förrän inlösentvisten har avgjorts genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft. Om den tid inom vilken optionsrätten får utnyttjas eller konvertering får ske löper ut dessförinnan, har innehavaren av teckningsoptionen eller konvertibeln ändå rätt att utnyttja optionen eller konvertibeln under tre månader efter det att avgörandet vann laga kraft.

Bestämmelserna i första och andra styckena skall inte tillämpas, om något annat har föreskrivits i villkoren för emissionen av teckningsoptionerna eller konvertiblerna.

23 kap.

Sakkunnigyttranden avseende fusionsvederlaget

14 a §

Vid fusion genom absorption där fusionsvederlaget helt eller delvis skall utgöras av pengar skall styrelsen i ett överlåtande

bolag, på begäran av aktieägare i det bolaget, ansöka hos Bolagsverket om förordnande av två oberoende sakkunniga med uppgift att yttra sig om huruvida det föreslagna fusionsvederlaget är skäligt. En sådan begäran av aktieägare skall göras inom två veckor från det att uppgift om att fusionsplanen har registrerats har kungjorts enligt 27 kap. 3 §. Styrelsen, den verkställande direktören och revisorn i ett bolag som skall delta i fusionen har samma skyldigheter mot de sakkunniga som de har mot en revisor enligt 13 §.

De sakkunniga har rätt till skälig ersättning för arbete och kostnader. Ersättningen skall betalas av det överlåtande bolaget.

Första och andra styckena gäller inte vid fusion, där samtliga deltagande bolag är privata aktiebolag och alla aktieägare i bolagen har undertecknat fusionsplanen.

16 §

Om en fråga om godkännande av fusionsplan enligt 15 § skall underställas bolagsstämman, gäller följande.

Styrelsen skall hålla planen med bifogade handlingar *tillgänglig* för aktieägarna under minst en månad eller, om samtliga bolag som deltar i fusionen är privata aktiebolag, minst två veckor före den bolagsstämma där frågan skall behandlas. Handlingarna skall hållas tillgängliga hos bolaget på den ort där styrelsen har sitt säte. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Styrelsen skall hålla planen med bifogade handlingar *och, i förekommande fall, sakkunnigyttanden enligt 14 a § tillgängliga* för aktieägarna under minst en månad eller, om samtliga bolag som deltar i fusionen är privata aktiebolag, minst två veckor före den bolagsstämma där frågan skall behandlas. Handlingarna skall hållas tillgängliga hos bolaget på den ort där styrelsen har sitt säte. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

17 §

Ett bolagsstämmebeslut om godkännande av fusionsplanen är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de aktier som är företrädna vid stämman.

Om det finns flera aktieslag i bolaget, skall vad som föreskrivs i första stycket även tillämpas inom varje aktieslag som är företrätt vid stämman.

Om något av de överlåtande bolagen är ett publikt aktiebolag och det övertagande bolaget är ett privat aktiebolag, är det publika aktiebolagets beslut om godkännande av fusionsplanen giltigt endast om det har biträtts av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

Vid fusion genom absorption där fusionsvederlaget helt eller delvis skall utgöras av pengar, är ett beslut enligt första stycket i ett överlåtande bolag giltigt endast om det har biträtts av aktieägare som företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

33 §

Moderbolaget skall ansöka om tillstånd att verkställa fusionsplanen. Ansökan skall göras hos Bolagsverket. Den skall ges in *tidigast en och senast två månader* efter det att den har blivit gällande hos moderbolaget.

Moderbolaget skall ansöka om tillstånd att verkställa fusionsplanen. Ansökan skall göras hos Bolagsverket. Den skall ges in *inom en månad efter det att fusionsplanen har blivit gällande hos moderbolaget och, om fusionsplanen har registrerats enligt 30 §, inom två år från det att uppgift om att planen har registrerats har kungjorts.*

Följande handlingar skall fogas till ansökan:

1. en kopia av fusionsplanen,
2. intyg från bolagens styrelser eller verkställande direktörer om att bolagens kända borgenärer har underrättats enligt 32 § och, i sådana fall som avses i 30 § andra stycket, att samtliga aktieägare i moderbolaget har undertecknat fusionsplanen, och
3. i förekommande fall, en kopia av protokollet från bolagsstämman som avses i 31 §.

Vid handläggningen av tillståndsärendet gäller bestämmelserna i 20 § tredje stycket samt 21 § första stycket 1 och 22–24 §§. Därvid skall vad som sägs om överlåtande bolag avse dotterbolag och vad som sägs om övertagande bolag avse moderbolag.

24 kap.

Sakkunnigyttranden avseende delningsvederlaget

16 a §

Vid delning där delningsvederlaget helt eller delvis skall utgöras av pengar skall styrelsen i ett överlåtande bolag, på begäran av aktieägare i det bolaget, ansöka hos Bolagsverket om förordnande av två oberoende sakkunniga med uppgift att yttra sig om huruvida det föreslagna delningsvederlaget är skäligt. En sådan begäran av aktieägare skall göras inom två veckor från det att uppgift om att delningsplanen har registrerats har kungjorts enligt 27 kap. 3 §. Styrelsen, den verkställande direktören och revisorn i ett bolag som skall delta i delningen har samma skyldigheter mot de sakkunniga som de har mot en revisor enligt 15 §.

De sakkunniga har rätt till skälig ersättning för arbete och kostnader. Ersättningen skall betalas av det överlåtande bolaget.

Första och andra styckena stycket gäller inte vid delning, där samtliga deltagande bolag är privata aktiebolag och alla aktieägare i bolagen har undertecknat delningsplanen.

18 §

Om en fråga om godkännande av delningsplan enligt 17 § skall underställas bolagsstämman, gäller följande.

Styrelsen skall hålla planen med bifogade handlingar *tillgänglig* för aktieägarna under minst en månad eller, om samtliga bolag som deltar i delningen är privata aktiebolag, minst två veckor före den bolagsstämma som skall behandla frågan. Handlingarna skall hållas tillgängliga hos bolaget på den ort där styrelsen har sitt säte. Kopior av handlingarna skall

Styrelsen skall hålla planen med bifogade handlingar *och, i förekommande fall, sakkunnigyttranden enligt 16 a § tillgängliga* för aktieägarna under minst en månad eller, om samtliga bolag som deltar i delningen är privata aktiebolag, minst två veckor före den bolagsstämma som skall behandla frågan. Handlingarna skall hållas tillgängliga hos bola-

genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

get på den ort där styrelsen har sitt säte. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Om det har inträffat väsentliga förändringar i det överlåtande bolagets tillgångar och skulder efter det att delningsplanen upprättades, skall styrelsen lämna upplysningar om detta på bolagsstämman innan frågan om godkännande av delningsplanen avgörs.

19 §

Ett bolagsstämmobeslut om godkännande av delningsplanen är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de aktier som är företrädade vid stämman.

Om det finns flera aktieslag i bolaget, skall vad som föreskrivs i första stycket även tillämpas inom varje aktieslag som är företrätt vid stämman.

Om det överlåtande bolaget är ett publikt aktiebolag och något av de övertagande bolagen är ett privat aktiebolag, är det publika aktiebolagets beslut om godkännande av delningsplanen giltigt endast om det har biträtts av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

Vid delning där delningsvederlaget helt eller delvis skall utgöras av pengar, är ett beslut enligt första stycket i det överlåtande bolaget giltigt endast om det har biträtts av aktieägare som företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

25 kap.

13 §

Styrelsen skall genast upprätta och låta bolagets revisor granska en kontrollbalansräkning

1. när det finns skäl att anta att bolagets eget kapital, beräknat enligt 14 §, understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, eller

2. när det vid verkställighet enligt 4 kap. utsökningsbalken har visat sig att bolaget saknar utmätningsbara tillgångar.

2. när det vid verkställighet enligt 4 kap. utsökningsbalken har visat sig att bolaget saknar tillgångar till full betalning av utmätningsfordringen.

22 §

Om talan har väckts enligt 21 § och det finns en påtaglig risk att fortsatt missbruk väsentligt skadar kärandens rätt, får domstolen utse en eller flera sysslomän att i styrelsens och den verkställande direktörens ställe förvalta bolaget till dess att domstolens beslut i frågan om likvi-

dation har vunnit laga kraft. Beslutet att utse en syssloman gäller omedelbart. Beslutet skall registreras i aktiebolagsregistret.

Ett beslut i en fråga om utseende av syssloman får överklagas särskilt. En domstol som skall pröva ett överklagande får besluta att det överklagade beslutet tills vidare inte skall gälla.

40 §

När uppdraget som likvidator har fullgjorts, skall likvidatorn så snart som möjligt lämna slutredovisning för förvaltningen genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet. Tillsammans med berättelsen skall lämnas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden.

Berättelsen och redovisningshandlingarna skall lämnas till bolagets revisor. Revisorn skall inom en månad därefter lämna en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

När revisionsberättelsen har lämnats till likvidatorn, skall han eller hon genast kalla aktieägarna till en bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Förvaltningsberättelsen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämman.

När revisionsberättelsen har lämnats till likvidatorn, skall han eller hon genast kalla aktieägarna till en bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Förvaltningsberättelsen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall *under minst två veckor före bolagsstämman* hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämman.

Bolagsstämman skall fatta beslut angående ansvarsfrihet för likvidatorn. I fråga om beslutet gäller bestämmelserna i 7 kap. 14 § andra stycket.

27 kap.

8 §

Beslut om ändring av bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet, maximikapitalet eller minimikapitalet eller om antalet aktier skall registreras samtidigt med beslut om ökning eller minskning av aktiekapitalet, om ändringen av bolagsordningen

Beslut om ändring av bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet, maximikapitalet eller minimikapitalet eller om antalet aktier skall registreras samtidigt med beslut om ökning eller minskning av aktiekapitalet *eller om sammanläggning eller upp-*

eller *ökningen eller minskningen av aktiekapitalet* är *nödvändig* för att aktiekapitalets storlek skall bli *förenlig* med bolagsordningen.

delning av aktier, om beslutet om ändring av bolagsordningen eller det andra beslutet är nödvändigt för att aktiekapitalets storlek *eller antalet aktier* skall bli *förenligt* med bolagsordningen.

30 kap.

1 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 7 eller 8 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 8 kap. 18 § andra meningen, 20 § första stycket eller 21 § andra stycket, eller
4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 21 kap. 1, 3, 5 eller 10 §.

En central värdepappersförvarares underlåtenhet att fullgöra de uppgifter som anges i 5 kap. 12 § andra stycket skall inte medföra ansvar enligt första stycket 2.

Till straff som anges i första stycket döms också den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 8 kap. 12 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av bolaget. Detsamma gäller den som uppsåtligen åtar sig ett sådant uppdrag i strid med 8 kap. 12 eller 32 §.

Trots vad som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § dömas ut, om den misstänkte har häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Trots vad som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § *eller för brott enligt tredje stycket* dömas ut, om den misstänkte har häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

I de fall som avses i 9 kap. 41 § och 10 kap. 16 § skall det inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken

32 kap.

7 §²

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får inte ta upp *lån där räntan eller det belopp med vilket återbetalning skall ske helt eller delvis är beroende av utdelningen till aktieägarna, kursutvecklingen på bolagets*

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får inte ta upp *sådana lån som avses i 11 kap. 11 §.*

² Senaste lydelse 2005:812.

aktier, bolagets resultat eller bolagets finansiella ställning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.
2. Om ett bolag före den 1 januari 2007 har beslutat om emission av teckningsoptioner eller konvertibler och det i emissionsvillkoren finns bestämmelser om hur dessa instrument skall behandlas i samband med inlösen enligt 22 kap., gäller dessa villkor även efter den tidpunkten.

3 Ärendet och dess beredning

Den 10 mars 2005 beslutade regeringen propositionen 2004/05:85 Ny aktiebolagslag. I propositionen lämnades förslag till en ny aktiebolagslag, som ersätter den tidigare lagen från år 1975. Propositionen har antagits av riksdagen (se bet. 2004/05:LU23, rskr. 2004/05:291, SFS 2005:551). Den nya lagen trädde i kraft den 1 januari 2006.

I propositionen uttalade regeringen att den avsåg att återkomma i ett antal frågor som det fanns anledning att analysera och bereda vidare. Det gällde bl.a. frågorna om ansvarsgenombrott i advokataktiebolag, sammanläggning av aktier och missbruk av fusionsbestämmelserna. [Dessa frågor och vissa ytterligare frågor med anknytning till den nya aktiebolagslagen behandlades i en promemoria, i form av ett utkast till lagrådsremiss – i det följande benämnd ”promemorian” – som Justitiedepartementet remitterade i mars 2006. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning över remissvaren finns tillgängliga i lagstiftningsärendet. I denna lagrådsremiss behandlas förslagen i promemorian.]

4 Ansvarsgenombrott i advokataktiebolag

Regeringens förslag: Bestämmelsen i aktiebolagslagen om att aktieägare i advokataktiebolag i viss utsträckning svarar solidariskt med bolaget för förpliktelser mot klienter upphävs.

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Bakgrund: Ett av aktiebolagets främsta kännetecken är att delägarna inte är personligt ansvariga för bolagets skulder. Detta skiljer aktiebolagsformen från andra bolagsformer, t.ex. handelsbolaget. Ett aktiebolags borgenärer är alltså som regel hänvisade till att söka få betalning för sina fordringar ur bolagets tillgångar. Principen, som kommer till uttryck i 1 kap. 3 § första stycket aktiebolagslagen, är emellertid inte undantagslös. Bl.a. finns i andra stycket i den nämnda paragrafen en bestämmelse om att aktieägare i advokataktiebolag i viss utsträckning svarar solidariskt med bolaget för förpliktelser mot klienter.

Särbehandlingen av advokater när det gäller ansvarsgenombrott har sin bakgrund i det förbud som tidigare fanns mot att driva advokatrörelse i aktiebolagsform. Fram till mitten av 1960-talet kunde advokatsamfundets styrelse meddela dispens från förbudet. Dispensmöjligheten togs bort år 1964 och infördes på nytt år 1977. Det ansågs dock att advokattjänstens särskilda karaktär, med ett personligt ansvar gentemot varje klient, motiverade att de advokatfirmor som fick sådan dispens skulle omfattas av en särskild regel om ansvarsgenombrott. Sålunda infördes en regel om att delägare i advokataktiebolag skall svara solidariskt med bolaget för sådana förpliktelser som bolaget ådrar sig medan han eller hon är delägare. Denna regel behölls när förbudet mot advokattjänstverksamhet i aktiebolagsform upphävdes år 1994. Regeln har i den nya

aktiebolagslagen fått ett snävare tillämpningsområde än tidigare. Sålunda omfattar ansvaret numera endast sådana förpliktelser som bolaget ådrar sig i advokatuppdrag som aktieägaren svarar för.

I lagstiftningsärendet om en ny aktiebolagslag förde ett par remissinstanser, däribland Sveriges advokatsamfund, fram ståndpunkten att den nya lagen inte borde innehålla några regler om ansvarsgenombrott i advokataktiebolag. Samfundet pekade på bl.a. att några motsvarande regler inte förekommer för andra yrkesutövare, vars uppdrag också typiskt sett kan sägas vara personliga till sin karaktär. Vidare menade samfundet att klienternas skyddsbehov är tillräckligt tillgodosett genom det försäkringsskydd som advokatbyråer är skyldiga att hålla sig med. Samfundet hänvisade också till att det i flera andra länder är möjligt att bedriva advokatverksamhet utan personligt ansvar.

Även Lagrådet framförde synpunkter i frågan. Lagrådet yttrade följande.

Denna särbehandling av advokater när det gäller frågan om ansvarsgenombrott motiveras i remissen (avsnitt 4.6) med att en klient som anlitar advokathjälp ofta vill att just den advokat som han eller hon anlitar skall utföra uppdraget och att valet av advokat alltså ofta bygger på att klienten har ett särskilt förtroende för just den utvalda advokaten. Lagrådet har ingen annan uppfattning än att så säkerligen ofta är fallet men kan inte se att detta förhållande på något sätt är unikt för advokatkåren. Tvärtom torde det i flertalet fall vara av stor betydelse för den som beställer en tjänst av vilket slag det vara må, vem som utför uppdraget. Den som t.ex. anlitar en arkitekt eller en privatpraktiserande läkare gör nog så ofta detta i förlitan på att uppdraget inte i själva verket skall utföras av någon annan.

Regeringen anför också att advokaten om det är fråga om uppdrag som har getts advokaten på grund av myndighets förordnande, t.ex. som konkursförvaltare eller offentlig försvarare, inte utan myndighetens medgivande får överlämna åt någon annan att på eget ansvar sköta uppdraget. Advokatuppdraget skulle således till sin karaktär vara mer personligt än andra slag av kommersiella uppdrag. Inte heller i detta avseende kan Lagrådet finna att advokater intar en unik ställning. Den revisor som länsstyrelsen enligt 25 § revisionslagen (1999:1079) utsett för att granska ett företags bokföring m.m. eller den läkare som förordnats att utföra en s.k. § 7-undersökning torde inte heller kunna anförtro sitt uppdrag till någon annan.

Eftersom den föreslagna undantagsregleringen, fastän den möjligen kan förstås mot en historisk bakgrund, inte överensstämmer med betydelsen av personliga inslag för uppdragstagares ansvar i rättsordningen i övrigt, vill Lagrådet förorda att särregleringen för advokater utmönstras ur aktiebolagslagen.

I propositionen uttalade regeringen följande i frågan.

I lagrådsremissen uttalade vi att advokataktiebolag även fortsättningsvis borde särbehandlas när det gäller frågan om ansvarsgenombrott. Enligt vår mening kan det anföras flera argument för detta. En klient som anlitar advokathjälp vill ofta att just den advokat som han eller hon har anlitat skall utföra uppdraget. Valet av advokat bygger alltså ofta på att klienten har ett särskilt förtroende just för den utvalda advokaten. Advokatuppdraget kan således sägas till sin karaktär vara mer personligt än flertalet andra

slag av kommersiella uppdrag. Mot detta kan emellertid invändas – såsom Lagrådet också har gjort – att det finns andra uppdrag som har liknande personlig karaktär.

Enligt vår mening måste ytterligare beredningsunderlag inhämtas innan man slutligt kan ta ställning till Advokatsamfundets och Lagrådets förslag att ta bort advokaternas personliga betalningsansvar i advokataktiebolag. Vi är därför inte beredda att i detta lagstiftningsärende föreslå ett avskaffande av advokaternas personliga betalningsansvar. Vi avser emellertid att inleda en översyn av frågan.

Frågan om ansvarsgenombrott i advokataktiebolag togs också upp särskilt vid riksdagsbehandlingen (se motionerna 2004/05:L18 och 2004/05:L19 och reservation 1 i bet. 2004/05:LU23). Riksdagens majoritet delade regeringens bedömning att det behövs ytterligare beredningsunderlag innan ett slutligt ställningstagande kan komma till stånd i frågan om huruvida det personliga betalningsansvaret i advokataktiebolag skall avskaffas eller ej (se bet. 2004/05:LU23 s. 12 och rskr. 2004/05:291).

Skälen för regeringens förslag: Som framgått av den föregående redogörelsen har särbehandlingen av advokater när det gäller frågan om ansvarsgenombrott främst motiverats med att advokatuppdraget till sin karaktär kan sägas vara mer personligt än flertalet andra slag av kommersiella uppdrag. En klient som anlitar advokathjälp vill ofta att just den advokat som han eller hon har anlitat skall utföra uppdraget. Valet av advokat bygger alltså ofta på att klienten har ett särskilt förtroende just för den utvalda advokaten. Inte minst från ett konsumentperspektiv finns det således fördelar med den ordning som gäller i dag.

En annan fördel med den nuvarande ordningen är att den innebär att en klient får samma möjlighet att vända sig till en ansvarig advokat oavsett i vilken form advokaten driver sin rörelse (aktiebolag, kommanditbolag, handelsbolag eller enskild firma). Med ett slopande av ansvarsregeln blir förutsättningarna för en ersättningstalan olika beroende på i vilken form advokaten bedriver sin verksamhet.

Det finns alltså skäl som talar för att behålla bestämmelserna om ansvarsgenombrott i advokataktiebolag. Tidigare utvärderingar av frågan har också resulterat i slutsatsen att det bör finnas någon form av särreglering för advokater i detta avseende. Advokatkommittén, som i slutet av 1990-talet hade i uppgift att överväga frågan, konstaterade att det skulle föra för långt att helt avstå från att reglera frågan om personligt betalningsansvar (se SOU 1999:31 s. 179). Aktiebolagskommittén gjorde inte någon annan bedömning vid utarbetandet av sitt förslag till ny aktiebolagslag (SOU 2001:1 s. 293).

Men det finns också, såsom Advokatsamfundet och Lagrådet har framhållit, skäl som talar i den andra riktningen. Av Högsta domstolens praxis (se NJA 1973 s. 42 och NJA 2000 s. 639) framgår att ett stort antal typer av advokatuppdrag är personliga i den mening att uppdraget inte kan anses vara mottaget på advokatbyråns vägnar. När det gäller sådana uppdrag ansvarar advokaten personligen för förpliktelser mot klienten oavsett i vilken form advokaten bedriver sin verksamhet. I de fallen får särbestämmelsen om ansvarsgenombrott i advokataktiebolag inte någon betydelse. Bestämmelsen får följaktligen sin praktiska betydelse endast i fråga om sådana uppdrag som kan anses vara mottagna på advokatbyråns

vagnar, s.k. byråuppdrag. Och när det gäller just sådana uppdrag väger de skäl som ligger bakom regleringen – advokatuppdragets utpräglade personliga art – mindre tungt. Det är ingalunda självklart att advokatuppdrag av det slaget typiskt sett kan anses vara mer personliga till sin karaktär än andra typer av kommersiella uppdrag.

Det kan i förstone tyckas att ett slopande av bestämmelserna om ansvarsgenombrott skulle innebära en försämring för klienterna. Här bör dock beaktas att en advokatbyrås klienter åtnjuter ett gott skydd i detta avseende genom de försäkringar som advokatbyråerna är skyldiga att hålla sig med. Såsom det konstaterades i prop. 2004/05:85 är den ersättningsmöjlighet som tillhandahålls av Advokatsamfundet och som liknar en form av ansvarsförsäkring i de allra flesta fall tillräcklig för att täcka de ersättningskrav som kan bli aktuella för den grupp av klienter som är att betrakta som konsumenter. Till detta kommer att i alla fall de större advokatbyråerna regelmässigt har ett betydligt mer omfattande skydd än så. Advokatsamfundet har i ett yttrande i det tidigare lagstiftningsärendet anfört att det kan hävdas att den som driver advokatverksamhet har en på god advokatsed grundad skyldighet att hålla sin verksamhet adekvat försäkrad.

Slutligen bör det beaktas att, vilket Advokatsamfundet också har påpekat, det i många andra länder, däribland flera länder inom EU, numera är möjligt att driva advokatverksamhet i aktiebolagsform utan personligt betalningsansvar.

Sammantaget anser vi att övervägande skäl talar för att särregleringen för advokater när det gäller ansvarsgenombrott nu bör utmönstras. Vi föreslår således att bestämmelsen i 1 kap. 3 § andra stycket aktiebolagslagen upphävs.

5 Frågor om fusion och tvångsinlösen av aktier

5.1 Missbruk av fusionsbestämmelserna

Regeringens förslag: För giltigt beslut om fusion genom absorption skall, om fusionsvederlaget helt eller delvis utgörs av kontanter, det i överlåtande bolag krävas att beslutet har biträtts av aktieägare som företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget. Inför en sådan fusion skall det, om någon aktieägare i överlåtande bolag begär det, inhämtas två oberoende sakkunnigyttanden avseende det vederlag som föreslås i fusionsplanen.

Motsvarande bestämmelser skall gälla vid delning där delningsvederlaget helt eller delvis utgörs av kontanter.

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Bakgrund: I 22 kap. aktiebolagslagen finns bestämmelser om inlösen av minoritetsaktier. Bestämmelserna innebär att en aktieägare som innehar över nio tiondelar av aktierna i ett annat bolag har rätt att lösa in återstående aktier. Vid sådan inlösen skall, om majoritetsaktieägaren och minoritetsaktieägarna inte kommer överens, lösenbeloppet fastställas i ett

särskilt skiljeförfarande. Skiljenämndens avgörande kan överprövas av domstol. Lagen innehåller särskilda bestämmelser om på vilka grunder lösenbeloppets storlek skall fastställas.

Vid sin granskning av regeringens förslag till ny aktiebolagslag uppmärksammade Lagrådet ett särskilt problem när det gäller förhållandet mellan nämnda bestämmelser och lagens fusionsbestämmelser. Lagrådet anförde följande (prop. 2004/05:85 s. 1433).

Enligt 17 § beslutas fusion på bolagsstämman med två tredjedels majoritet. Vid absorption skall enligt 7 § betalningen för det överlåtande bolagets aktier framgå av fusionsplanen. Dessa bestämmelser möjliggör för den som innehar minst två tredjedelar av aktierna i ett bolag att genom ett annat av honom ägt bolag (eventuellt ett nybildat 100 000 kr-bolag) göra en fusionsplan med det bolag där han äger två tredjedelar av aktierna och på det sistnämnda bolagets stämman acceptera en fusionsplan i vilken betalningen till det överlåtande bolagets aktieägare är lägre än aktiernas värde. Reglerna om tvångsinlösen i 22 kap. kringgås då på två sätt: dels genom att innehavet inte behöver överskrida 90 procent, dels genom att priset inte fastställs genom en skiljenämnd. Eftersom förfarandet har praktiserats, behöver motåtgärder vidtas. Så länge det övertagande bolaget är börsregistrerat, kan näringsrättsliga åtgärder få betydelse, men bolaget behöver inte vara börsregistrerat och får för övrigt inte vara det om 75 procent av aktierna finns på en hand. En civilrättslig lösning krävs därför. En väg vore att ändra nu berörda fusionsregler så att de i båda ovan berörda hänseenden överensstämmer med tvångsinlösenreglerna, men det torde vara olämpligt i de fall där fusionsinstitutet kommer till normal användning. En annan lösning vore att i 23 kap. införa en generalklausul, som innebär att ägare av aktier i det överlåtande bolaget har rätt att påkalla tillämpning av tvångsinlösenreglerna, när en fusion föreslås i syfte att kringgå reglerna om tvångsinlösen, men denna spärr blir kanske inte tillräckligt effektiv. Även andra lösningar finns förmodligen. Den närmare utformningen måste övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

I propositionen uttalade regeringen att sådana förfaranden som Lagrådet hade beskrivit borde förhindras (prop. 2004/05:85 s. 480) och att den avsåg att återkomma i frågan.

Frågan uppmärksammades också vid riksdagsbehandlingen (se bet. 2004/05:LU23 s. 31 f.). Lagutskottet delade Lagrådets uppfattning att det inte kan uteslutas att bestämmelserna om tvångsinlösen av minoritetsaktier kringgås genom utnyttjande av fusionsinstitutet. Detta borde, enligt utskottets mening, förhindras. I avvaktan på det av regeringen aviserade översynsarbetet var dock utskottet inte berett att föreslå någon lösning på problemet. Några av utskottets ledamöter reserverade sig mot majoritetens ställningstagande och ansåg att regeringen borde uppmanas att i god tid före lagens ikraftträdande återkomma till riksdagen med ett lagförslag av innebörd att det vid beslut om godkännande av fusionsplan skall gälla ett majoritetskrav motsvarande det som gäller vid beslut om inlösen (bet. 2004/05:LU23 s. 47).

Frågan har vid ett par tillfällen uppmärksammats av Aktiemarknadsnämnden (se nämndens uttalanden 2004:23 och 2005:2). Nämndens uppfattning är att det är i hög grad otillfredsställande att förhållandet mellan de båda regelsystemen, å ena sidan uppköpserbjudande med åtföljande

tvångsinlösen och å andra sidan fusioner, inte närmare har övervägts. Enligt nämnden är det angeläget att problemen snarast får sin lösning. I avvaktan på en sådan lösning har nämnden uttalat att en förutsättning för att en fusion av aktuellt slag – en kontantfusion med ett aktiemarknadsbolag – skall vara förenlig med god sed på aktiemarknaden är att det är ställt utom varje rimligt tvivel att en skiljenämnd i en inlösenprocess skulle godta ett belopp motsvarande fusionsvederlaget som lösenbelopp.

Sveriges Aktiesparares Riksförbund har tagit upp problemet i en skrift till regeringen. Aktiespararnas uppfattning är att det bör krävas nio tiondelars majoritet av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna vid beslut om fusion samt att man bör undersöka förutsättningarna för att ge minoriteten möjlighet till prövning av det erbjudna fusionsvederlaget. Vidare har Aktiespararna föreslagit att aktieägarna skall erbjudas två oberoende värderingar inför beslut om godkännande av fusionsplan.

Skälen för regeringen förslag: Det är enligt vår mening inte rimligt att fusionsförfarandet används för att kringgå de regler till minoritetsaktieägars skydd som uppställs i regelverket om tvångsinlösen av minoritetsaktier. Mot intresset av att förhindra sådant missbruk av fusionsreglerna måste dock vägas intresset av att inte lägga onödiga hinder i vägen för seriös affärsverksamhet. Härvid måste beaktas att fusionsinstitutet, när det används i enlighet med lagstiftarens intentioner, är ett ändamålsenligt och i vissa fall nödvändigt instrument för att åstadkomma samgåenden mellan bolag (jfr Aktiemarknadsnämndens uttalanden 2004:23 och 2005:2). Om fusionsbestämmelserna utformas så att det blir alltför komplicerat och tidsödande att genomföra en fusion kan detta resultera i att fullt legitima och ekonomiskt motiverade omstruktureringar inom näringslivet förhindras. Sådana konsekvenser bör givetvis så långt möjligt undvikas.

Mot bakgrund av det sagda anser vi att det är befogat att iaktta en viss försiktighet när det gäller lagändringar i regelverket för fusioner. Med den utgångspunkten anser vi att eventuella lagstiftningsåtgärder som vidtas för att komma till rätta med det aktuella problemet bör begränsas till att omfatta sådana fusioner där risken för missbruk är mest påtaglig. Det kan då konstateras att verkliga problem hittills endast synes ha uppkommit vid fusioner som sker genom absorption och där fusionsvederlaget helt eller delvis utgörs av kontanter. Det finns enligt vår bedömning inte anledning att anta att de risker som har berörts ovan i någon beaktansvärd grad gör sig gällande i fråga om andra fusioner än sådana. I det följande begränsar vi därför resonemanget till att avse sådana fusioner.

En särskild fråga i det sammanhanget är om de åtgärder som vidtas skall omfatta alla fusioner där det ingår kontanter som vederlag eller endast sådana där det uteslutande eller till betydande del är fråga om kontant vederlag. Som skäl för att begränsa åtgärderna till sådana fall där fusionsvederlaget i vart fall till betydande del utgörs av kontanter kan anföras att risken för kringgåenden av inlösenreglerna knappast är särskilt påtaglig i de fall då den kontanta delen utgör endast en mindre del av det totala vederlaget.

Det kan här också noteras att det i andra rättsordningar inte är ovanligt att det för fusionsbestämmelsers tillämplighet uppställs begränsningar

när det gäller hur stor andel av fusionsvederlaget som får utgöras av kontanter. Den principiella utgångspunkten för regleringen i EG:s fusionsdirektiv³ är rent av den kontanta ersättningen inte *får* överstiga en viss kvot. Sålunda föreskrivs i artiklarna 3 och 4 att vederlaget till aktieägarna i det överlåtande bolaget skall utgöras av aktier i det övertagande eller nya bolaget samt av kontantersättning, som inte får överstiga tio procent av dessa aktiers nominella värde eller, i avsaknad av sådant värde, det bokförda parivärdet. Begränsningen har dock satts ur spel genom en annan artikel i direktivet (artikel 30), som föreskriver att merparten av fusionsdirektivets regler skall tillämpas också om lagstiftningen i en medlemsstat tillåter att den kontanta ersättningen överstiger tio procent.

Inför anpassningen av den svenska bolagsrätten till EG:s bolagsrätt föreslog Aktiebolagskommittén (se SOU 1992:83 s. 140 och 167) att den kontanta delen av ett fusionsvederlag skulle få uppgå högst till 50 procent av det nominella värdet av de aktier som lämnas som vederlag. Regeringen och riksdagen tog dock ställning mot en sådan begränsning. Det ansågs inte att en sådan begränsning var funktionellt betingad (se prop. 1993/94:196 s. 91, bet. 1993/94:LU32 och rskr. 1993/94:422).

Mot denna bakgrund och med hänsyn till intresset av enkelhet i regleringen anser vi att övervägande skäl talar för att inte heller den reglering som diskuteras här bör knytas till någon gräns av ovan angivet slag. Eventuella lagstiftningsåtgärder för att komma till rätta med problemen bör i stället omfatta alla fusioner där vederlaget helt eller delvis består av kontanter.

Lagrådet har, som framgått ovan, skisserat några olika utvägar på problemen med den nuvarande regleringen. En lösning vore enligt Lagrådet att i 23 kap. införa en generalklausul, som innebär att ägare av aktier i det överlåtande bolaget har rätt att påkalla tillämpning av tvångsinlösenreglerna, när en fusion föreslås i syfte att kringgå reglerna om tvångsinlösen. En annan väg vore enligt Lagrådet att ändra fusionsreglerna så att de, både när det gäller majoritetskrav och förfarande för fastställande av fusionsvederlag, överensstämmer med tvångsinlösenreglerna.

Enligt vår uppfattning har generalklausulsalternativet flera nackdelar. En bestämmelse av det slaget skulle med stor sannolikhet vara förenad med betydande tillämpningssvårigheter. Det skulle vara svårt att skilja kringgåendefallen från andra fall. Såsom Lagrådet självt har konstaterat skulle en sådan spärr därför riskera att inte bli tillräckligt effektiv. Bestämmelsen skulle också riskera att skapa en rättslig osäkerhet med åtföljande negativa konsekvenser för berörda bolag och andra intressenter. Vi anser därför inte att detta är något lämpligt alternativ.

Det andra alternativ som Lagrådet har tagit upp kan delas upp i två frågor. Den första avser majoritetskravet för beslut om fusion. Den andra avser formerna för fastställande av fusionsvederlaget.

När det gäller den första frågan bör det först poängteras att de pluralitetsbestämmelser som gäller vid tvångsinlösen respektive fusion är av olika karaktär. I fusionsfallet handlar det om ett krav på en viss majo-

³ Rådets tredje direktiv 78/855/EEG av den 9 oktober 1978 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om fusioner av aktiebolag.

ritet av rösterna för giltigt bolagsstämmobeslut. I tvångsinlösenfallet aktualiseras över huvud taget inte några särskilda bolagsstämmobeslut som fordrar viss majoritet. Däremot gäller som en grundläggande förutsättning för att reglerna skall bli tillämpliga att majoritetsaktieägaren innehar minst nio tiondelar av aktierna i det ifrågavarande bolaget.

En höjning av majoritetskravet för fusionsbeslut skulle således – oavsett på vilken nivå majoritetskravet läggs – inte leda till någon omedelbar överensstämmelse med tvångsinlösenreglerna. Däremot kan man med en sådan höjning uppnå det resultatet att den som inte har ett tillräckligt stort aktieinnehav för att påkalla tvångsinlösen av aktier inte heller på egen hand kan genomdriva en fusion. Därmed skulle riskerna för att fusionsinstitutet används för att kringgå inlösenreglerna minska väsentligt. En sådan ordning skulle enligt vår bedömning inte heller innebära några oacceptabla hinder mot en normal användning av fusionsinstitutet, i vart fall inte om den begränsas till kontantfusioner. Det torde i dag vara ovanligt att beslut om kontantfusion genomdrivs mot en stor del av aktieägarkollektivets vilja. Från lagstiftarens perspektiv finns det knappast heller några starka skäl för att möjliggöra sådana beslut. Vi föreslår därför att majoritetskravet höjs.

De problem som en sådan åtgärd syftar till att komma till rätta med gör sig dock gällande endast såvitt gäller beslut i överlåtande bolag. Det höjda majoritetskravet bör följaktligen endast gälla för beslut i sådana bolag.

När det gäller hur majoritetskravet närmare bör utformas kan det tyckas naturligt att, såsom Aktiespararna har föreslagit, föreskriva ett krav på nio tiondelar av avgivna röster och vid stämman företrädda aktier. En sådan bestämmelse skulle systematiskt stämma med hur den nuvarande majoritetsbestämmelsen är konstruerad och nivåmässigt anknyta till bestämmelserna om tvångsinlösen. Det kan dock ifrågasättas om ett sådant majoritetskrav är tillräckligt för att det eftersträvade syftet skall uppnås. I ett bolag med spritt ägande är det normalt tillräckligt med ett betydligt lägre aktieinnehav än nio tiondelar för att vid en bolagsstämma få över nio tiondelar av avgivna röster och företrädda aktier. Det finns därför skäl att överväga om majoritetsbestämmelsen i stället bör utformas på så sätt att det för giltigt beslut krävs att beslutet har biträtts av aktieägare som representerar mer än nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget. Med en sådan majoritetsbestämmelse uppnår man bästa möjliga parallellitet med tvångsinlösenbestämmelserna. Vid en samlad bedömning har vi stannat för att föreslå att det nya majoritetskravet utformas på det sättet.

Det återstår då att överväga frågan om formerna för fastställande av fusionsvederlaget. Nuvarande bestämmelser om fusion genom absorption innebär att fusionsvederlaget skall anges i fusionsplanen. Denna skall sedan, för såväl överlåtande som övertagande bolag, granskas av en eller flera revisorer. Vederlaget fastställs sedan genom att fusionsplanen godkänns av bolagsstämman i det överlåtande bolaget och, om en minoritet av viss storlek begär det, av bolagsstämman i det övertagande bolaget.

I jämförelse med det tämligen rigida regelverk som gäller för fastställande av lösenbeloppet i samband med tvångsinlösen av aktier ger bestämmelserna om fastställande av fusionsvederlaget aktieägarmajo-

riteten förhållandevis stor frihet att välja nivån på vederlaget. Även om majoritetskravet för kontantfusion höjs på det sätt som har förordats i det föregående finns det följaktligen en risk för att en majoritetsaktieägare väljer fusionsinstitutet framför tvångsinlösen för att undvika det förfarande som gäller för fastställande av lösenbelopp. På så sätt skulle det minoritetsskydd som bär upp den senare regleringen kunna urholkas.

Ett sätt att minska dessa risker är att införa ett motsvarande förfarande för fastställande av fusionsvederlaget som det som gäller vid tvångsinlösen. Aktiespararna har varit inne på en sådan lösning. En nackdel med en sådan ordning är emellertid enligt vår mening att den riskerar att minska fusionsinstitutets användbarhet. Erfarenheterna från inlösenreglerna ger vid handen att tvister om lösenbeloppets storlek inte sällan blir såväl tidsödande som kostsamma för berörda bolag. Det kan på goda grunder antas att detsamma skulle gälla för en motsvarande prövning av fusionsvederlagets storlek. Det kan inte heller uteslutas att en möjlighet att få frågan om fusionsvederlaget rättsligt prövad i flera instanser skulle kunna missbrukas av den som önskar förhala eller sabotera ett pågående fusionsförfarande. Vi är därför inte beredda att förorda bestämmelser av detta slag.

För att minska risken för missbruk av reglerna föreslår vi i stället att det införs bestämmelser om att aktieägare i det överlåtande bolaget skall kunna begära att det inhämtas två oberoende sakkunnigyttanden avseende fusionsvederlaget. En liknande reglering finns i Näringslivets Börskommittés regler om offentliga uppköpserbjudanden (punkt IV.3) och synes ha fungerat väl. Ytttrandena bör sedan fogas till fusionsplanen i samband med att denna underställs bolagsstämman för beslut om godkännande. Genom sådana bestämmelser – i kombination med redan befintliga bestämmelser om revisorsgranskning – säkerställs att aktieägarna har ett fullgott underlag för sitt ställningstagande till det föreslagna fusionsvederlaget. Vidare minskar risken för att en aktieägarmajoritet driver igenom en fusion med ett fusionsvederlag som inte motsvarar en marknadsmässig ersättning för aktierna. Ett sådant fusionsbeslut skulle riskera att bli undanröjt vid klander – såsom stridande mot general-klausulen – och även kunna föranleda skadeståndsansvar för de styrelseledamöter som har medverkat till beslutet.

För att säkerställa att de som anlitas som sakkunniga verkligen är oberoende bör uppgiften att utse dem – till skillnad från vad som gäller enligt NBK:s regler – ankomma på en myndighet. Ett alternativ är att ge denna uppgift till länsstyrelsen (jfr bestämmelserna om utseende av minoritetsrevisor i 9 kap. 9 § aktiebolagslagen och om utseende av särskild granskare enligt 10 kap. 25 §). Ett annat alternativ är Bolagsverket. Med hänsyn till den roll som Bolagsverket i övrigt har inom ramen för fusionsförfarandet anser vi att det senare alternativet är mest ändamålsenligt.

Det förtjänar att i sammanhanget uppmärksamma att lagen inte i dag innehåller några bestämmelser om fusionsvederlagets storlek. Det kan tyckas att detta är en brist, särskilt om det införs bestämmelser av det slag som har föreslagits här om en oberoende bedömning av vederlaget. Det kan därför övervägas om det borde införas bestämmelser om hur vederlaget skall beräknas. När det gäller sådana situationer som har diskuterats i detta avsnitt skulle det ligga nära till hand att sådana

bestämmelser utformades med bestämmelserna i 22 kap. aktiebolagslagen om lösenbeloppets storlek vid inlösen av minoritetsaktier som förebild. Det är dock inte givet att beräkningsgrunder av det slaget lämpar sig för alla typer av fusioner. För att regelverket skall medge den flexibilitet som är önskvärd skulle bestämmelser om vederlagets storlek därför behöva ges en mer allmän utformning än bestämmelserna i 22 kap. ("skäligt vederlag" e.d.). Därmed skulle också den praktiska nyttan med bestämmelserna vara begränsad. Vi har mot denna bakgrund stannat för att inte föreslå några bestämmelser om saken.

De olägenheter som har diskuterats ovan kan uppkomma även i samband med delning av aktiebolag. En delning där det överlåtande bolagets tillgångar delvis tas över av ett redan befintligt aktiebolag utgör i själva verket en form av partiell fusion. För att regelverket skall bli konsekvent och riskerna för kringgåenden minimeras bör därför motsvarande bestämmelser som de som har föreslagits i det föregående beträffande fusion införas även såvitt gäller delning. I likhet med vad som har föreslagits beträffande fusioner bör bestämmelserna begränsas till att omfatta det överlåtande bolaget och gälla endast de fall då vederlaget helt eller delvis utgörs av kontanter.

5.2 Omedelbar giltighet av skiljedom om förhandstillträde

Regeringens förslag: I ett mål om inlösen av minoritetsaktier skall skiljemännen kunna förordna att en skiljedom om förhandstillträde skall gälla omedelbart. Ett sådant beslut skall få meddelas endast om domen grundar sig på medgivande från minoritetsaktieägarna.

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringen förslag: I 22 kap. 12 § aktiebolagslagen finns bestämmelser om förhandstillträde till aktier i samband med en inlösenstvist. Skiljemännen eller domstolen får meddela ett sådant avgörande om parterna är ense om att det finns lösningsrätt eller lösningsskyldighet eller det annars står klart att en sådan rättighet eller skyldighet finns. Som ytterligare förutsättning för förhandstillträde gäller att majoritetsaktieägaren ställer en av skiljenämnd eller domstol godkänd säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta. När säkerheten har ställts, är minoritetsaktieägarna skyldiga att överlämna sina aktiebrev till majoritetsaktieägaren. Till dess att överlämnande har skett ger aktiebrevens innehavaren endast en begränsad rätt, nämligen en rätt att mot överlämnande av breven få ut lösenbelopp jämte ränta. I avstämningsbolag innebär förhandstillträde att majoritetsaktieägaren på begäran skall registreras som ägare till aktierna i avstämningsregistret.

En dom om förhandstillträde kan angripas på samma sätt och i samma utsträckning som andra skiljedomar i tvister om inlösen (se 22 kap. 24 §). Det innebär att part eller god man som är missnöjd med domen har rätt att väcka talan vid Stockholms tingsrätt inom sextio dagar från det att han eller hon fick del av skiljedomen. Tingsrättens dom kan i sin tur

överklagas till Svea hovrätt. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Det sagda innebär att det i praktiken kan ta förhållandevis lång tid innan ett beslut om förhandstillträde får verkan. Problemet uppmärksammades av Lagrådet vid dess granskning av förslaget till ny aktiebolagslag. Lagrådet ansåg att det borde övervägas att föreskriva att en dom om förhandstillträde vinner laga kraft omedelbart om den grundas på medgivande från minoritetsaktieägarna (prop. 2004/05:85 s. 1427). I propositionen (s. 475) konstaterade regeringen att en sådan ordning skulle avvika från vad som i allmänhet gäller i fråga om rätten att överklaga domar och beslut. Regeringen var därför inte då beredd att förorda den. Vi har samma uppfattning i dag. Såsom det konstaterades i nämnda proposition skulle det emellertid i sådana situationer som Lagrådet har berört många gånger vara önskvärt att ge domen omedelbar verkan. I propositionen nämndes som ett sätt att åstadkomma detta att skiljemännen eller domstolen ges möjlighet att, om domen grundar sig på medgivande, förordna att den skall gälla utan hinder av att den inte har vunnit laga kraft. En liknande reglering finns när det gäller förhandstillträde i samband med expropriation (se 5 kap. 19 § expropriationslagen [1972:719]). Vi anser att detta är en lämplig ordning även såvitt gäller förhandstillträde till aktier i mål om inlösen. Vi föreslår därför att bestämmelser av detta slag tas in i aktiebolagslagen.

Även med ett sådant tillägg i regelverket kan det hävdas att det finns en risk för att möjligheten att väcka talan mot domen lägger hinder i vägen för en effektiv och rationell användning av bestämmelserna om förhandstillträde. Det kan inte uteslutas att enstaka minoritetsaktieägare använder sig av denna möjlighet i obstruktions- eller förhållningssyfte. Sådana risker kommer man inte till rätta med genom en sådan bestämmelse som har föreslagits i det föregående, eftersom den endast skulle vara tillämplig i de fall då domen om förhandstillträde grundar sig på medgivande från samtliga minoritetsaktieägare. Detta kan tyckas tala för att möjligheten till förordnanden om omedelbar giltighet bör omfatta även sådana fall där visserligen inte alla aktieägare har accepterat förhandstillträdet men där de som har invänt uppenbarligen saknar grund för sin inställning. Med hänsyn till att ett avgörande om förhandstillträde har mycket långtgående konsekvenser och att ett förordnande av det slag som diskuteras här i praktiken är oåterkalleligt – rätten till minoritetsaktierna övergår på majoritetsaktieägaren – har vi ändå stannat för att begränsa möjligheten att meddela sådana förordnanden till de fall då frågan om rätt till förhandstillträde är ostridig.

5.3 Inlösen av konvertibler och teckningsoptioner

Regeringens förslag: Aktiebolagslagens bestämmelser om inlösen av teckningsoptioner och konvertibler skall vara tvingande. Till skillnad från vad som nu föreskrivs i lagen skall det alltså inte vara möjligt att i emissionsvillkoren föreskriva om avvikelser från lagens bestämmelser.

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens förslag: I den nya aktiebolagslagen finns, till skillnad från i 1975 års aktiebolagslag, bestämmelser om inlösen av konvertibler och teckningsoptioner. Bestämmelserna innebär i huvudsak följande.

En majoritetsaktieägare som utnyttjar sin rätt att lösa in minoritetens aktier skall också ha rätt att lösa in teckningsoptioner och konvertibler. Innehavaren av ett sådant instrument skall ha rätt att få detta inlöst om majoritetsaktieägaren innehar så många aktier som krävs för inlösen, oavsett om majoritetsaktieägaren har utnyttjat sin lösningsrätt eller inte. Lösningsrätten och lösningsskyldigheten skall inte omfatta skuldförbindelser som har getts ut tillsammans med teckningsoptioner. Sedan en majoritetsaktieägare har begärt att en fråga om inlösen av aktier prövas av skiljemän, skall bolagets konvertibler och teckningsoptioner inte längre kunna utnyttjas för konvertering respektive teckning förrän inlösenförfarandet har avslutats; inlösenförfarandet får med andra ord till följd att konverterings- eller teckningsrätten ”fryses”. Om konverterings- eller teckningstiden löper ut under förfarandets gång, skall innehavare av konvertibler och teckningsoptioner ha rätt att utnyttja sin rätt under viss tid efter det att förfarandet har avslutats.

Reglerna om inlösen av konvertibler och teckningsoptioner har, i enlighet med vad Aktiebolagskommittén hade föreslagit (se SOU 1997:22 s. 263), gjorts dispositiva. Om frågan om konvertiblernas eller teckningsoptionernas ställning i samband med inlösen har reglerats på annat sätt i emissionsvillkoren för instrumenten, gäller alltså dessa villkor i stället. Lagrådet har ansett att detta i vissa fall kan leda till olägenheter (se prop. 2004/05:85 s. 1432). Om emissionsvillkoren för konvertiblerna eller teckningsoptionerna innebär att instrumenten inte kan lösas in tillsammans med aktierna, kan en majoritetsaktieägare som har förvärvat mer än nio tiondelar av utelöpande aktier och inlöst återstoden trots detta komma att inneha endast en mindre andel av aktiestocken därför att teckningsoptioner och konvertibler har utnyttjats.

Lagrådet ansåg att problemet borde tas upp till behandling under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet. I prop. 2004/05:85 (s. 445) uttalade regeringen att frågan förtjänade en vidare analys men att det inte fanns beredningsunderlag för att i det lagstiftningsärendet föreslå någon annan lösning än den som Aktiebolagskommittén hade föreslagit. Regeringen anförde dock att den avsåg att återkomma till frågan i ett senare sammanhang.

Vi delar uppfattningen att regleringen av inlösen av konvertibler och teckningsoptioner i enstaka fall kan leda till olägenheter av det slag som Lagrådet har pekat på. Om majoritetsaktieägaren även efter det att teckningsoptionerna och konvertiblerna har utnyttjats innehar nio tiondelar eller mer av aktierna, kan visserligen, såsom det konstaterades i propositionen, ett nytt inlösenförfarande inledas. Om innehavet är mindre, är ett sådant förfarande emellertid inte möjligt. Det kan inte heller uteslutas att möjligheten att i emissionsbeslutet föreskriva att teckningsoptioner och konvertibler inte får lösas in används – i strid med lagens intentioner – för att försvåra eller omöjliggöra ett övertagande av bolaget.

Mot denna bakgrund gör vi bedömningen att övervägande skäl talar för att aktiebolagslagens bestämmelser om inlösen av konvertibler och teckningsoptioner skall vara tvingande. Det bör alltså inte vara möjligt att i emissionsbeslutet ta in föreskrifter som avviker från lagens reglering. Vi föreslår att bestämmelserna i aktiebolagslagen ändras i enlighet med detta.

5.4 Säkerhet för god mans arvode

Regeringens förslag: I ett mål om inlösen av minoritetsaktier skall skiljemännen på begäran av den gode mannen kunna ålägga majoritetsaktieägaren att ställa säkerhet för den gode mannens ersättning.

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringen förslag: Aktiebolagslagen innehåller vissa särskilda bestämmelser för skiljeförfarandet när det är majoritetsaktieägaren som har begärt inlösen (se 22 kap. 6–11 §§). Bestämmelserna innebär att, om det inte har gått att nå en överenskommelse med minoritetsaktieägarna i dotterbolaget, så skall majoritetsaktieägaren ge in en skriftlig begäran till bolagets styrelse om att tvisten skall prövas av skiljemän. Majoritetsaktieägaren skall samtidigt uppge sin skiljeman. Om en sådan begäran har kommit in, skall bolagets styrelse genast genom kungörelse anmoda de aktieägare mot vilka lösenanspråket riktas, att inom viss tid skriftligen uppge sin skiljeman. Om inte samtliga i aktieboken införda aktieägare inom föreskriven tid har uppgett en gemensam skiljeman, skall bolagets styrelse hos Stockholms tingsrätt ansöka om förordnande av en god man. Den gode mannen skall utse en gemensam skiljeman för minoritetsaktieägarna och i tvisten bevaka frånvarande aktieägares rätt.

Ersättningen till den gode mannen är en kostnad för skiljeförfarandet. Kostnaden skall som regel bäras av majoritetsaktieägaren (se 22 kap. 23 § andra stycket aktiebolagslagen). I sitt remissyttrande över Aktiebolagskommitténs förslag till ny aktiebolagslag anförde Sveriges advokatsamfund att det borde övervägas något sätt för den gode mannen att säkerställa sitt arvode. Enligt samfundet hade det förekommit fall då arvodet till den gode mannen äventyrats på grund av moderbolagets bristande betalningsförmåga.

I den lagrådsremiss som föregick propositionen med förslag till ny aktiebolagslag gjorde regeringen bedömningen att problem av det slag som samfundet hade pekat på var förhållandevis ovanliga och att de inte skiljer sig på något principiellt avgörande sätt från de problem som kan uppkomma för ett rättegångsombud. Lagrådet invände mot den bedömningen och menade att en betydande skillnad mellan ett rättegångsombuds och en god mans situation är att den gode mannen inte kan betinga sig någon säkerhet från sin ”huvudman”, dvs. minoritetsaktieägarna (prop. 2004/05:85 s. 1426). Lagrådet ansåg mot den bakgrunden att det fanns skäl att komplettera lagen med en skyldighet för majoritetsaktieägaren att på begäran av den gode mannen ställa säkerhet för den gode mannens arvode och kostnader.

I propositionen uttalade regeringen att den fann Lagrådets argumentation övertygande men att det inte fanns beredningsunderlag för att i det lagstiftningsärendet lägga fram förslag till regler av det slag som Lagrådet förordat (se prop. 2004/05:85 s. 462). Vi har nu övervägt frågan ytterligare och anser att övervägande skäl talar för att sådana bestämmelser införs. Det är inte rimligt att den gode mannen skall tvingas stå risken för att den som slutligt skall stå för hans eller hennes kostnader inte förmår infria den skyldigheten. Vi ansluter oss således till Lagrådets uppfattning och föreslår att det införs bestämmelser av det aktuella slaget i aktiebolagslagen. Vi återkommer i författningskommentaren till den närmare innebörden av dessa bestämmelser.

6 Uppgift om antalet aktier i bolagsordningen

Regeringens bedömning: Om det i bolagsordningen anges att bolaget skall ha ett maximi- och ett minimikapital, bör det liksom i dag även krävas att bolagsordningen innehåller uppgift om ett *motsvarande* högsta och lägsta antal aktier.

Regeringens förslag: I bestämmelserna om bolagsbildning klargörs att aktiernas kvotvärde i detta skede skall bestämmas med hänsyn till den i bolagsordningen angivna relationen mellan aktiekapital och antal aktier.

Promemorians bedömning:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens bedömning: Bolagsordningen skall innehålla uppgift om bl.a. aktiekapitalet och antalet aktier. Aktiekapitalet kan anges antingen som ett fast belopp eller som ett minimikapital och ett maximikapital. På motsvarande sätt kan antalet aktier anges antingen som ett bestämt antal eller som ett lägsta och ett högsta antal aktier. I lagtexten anges att bolagsordningen, om denna anger ett minimikapital och ett maximikapital, skall ange ett *motsvarande* lägsta och högsta antal aktier (se 3 kap. 1 § första stycket 5). I förarbetena till bestämmelsen (prop. 2004/05:85 s. 539) sägs att det av ordet ”motsvarande” följer att relationen mellan aktiekapitalet och antalet aktier skall vara fast.

Lagtexten och det nämnda förarbetsuttalandet har gett upphov till olika tolkningar. Enligt en tolkning innebär den aktuella lagbestämmelsen att även relationen mellan det faktiska aktiekapitalet och det faktiska antalet aktier, dvs. kvotvärdet, skall vara fast (se Svensson & Danelius, Nya aktiebolagslagen, 2005 s. 30). En konsekvens av detta synsätt är att bolagsordningen måste ändras vid exempelvis en fondemission som genomförs utan utgivande av nya aktier även om det nya aktiekapitalet i och för sig skulle rymmas inom det spann som anges i bolagsordningen, eftersom en sådan åtgärd innebär en förändring av kvotvärdet. På motsvarande sätt måste, med detta synsätt, bolagsordningen alltid ändras vid minskning av aktiekapitalet utan indragning av aktier och vid split eller sammanläggning av aktier.

Enligt en annan tolkning innebär kravet på ett *motsvarande* lägsta och högsta antal aktier inte annat än att relationen mellan bolagsordningens

uppgifter om lägsta aktiekapital och lägsta antal aktier skall vara densamma som relationen mellan det i bolagsordningen angivna högsta aktiekapitalet och högsta antalet aktier. Med detta synsätt får kravet sin praktiska betydelse endast i samband med bolagsbildningen. Så länge bolaget inte har något faktiskt aktiekapital eller något faktiskt antal aktier finns det i praktiken inget faktiskt kvotvärde. Syftet med den aktuella bestämmelsen är enbart att göra det möjligt att få fram ett fiktivt kvotvärde, beräknat på grundval av bolagsordningens uppgifter, som kan användas i samband med bolagsbildningen. När bolaget väl har bildats finns det emellertid inte något som hindrar att den faktiska relationen mellan aktiekapital och antalet aktier (kvotvärdet) förändras utan att bolagsordningen ändras, så länge som förändringarna håller sig inom de spann som finns angivna i bolagsordningen. Med denna tolkning av bestämmelserna är det alltså inte något som hindrar att en fondemission genomförs utan att bolagsordningen ändras, så länge som den höjning av aktiekapitalet som resulterar från fondemissionen ryms inom det högsta aktiekapital som finns angivet i bolagsordningen. En konsekvens härav är att man inte förlita sig på att kvotvärdet går att utläsas ut bolagsordningens uppgifter om aktiekapital och antalet aktier. Vid en tillämpning av underkursförbudet vid exempelvis en nyemission måste kvotvärdet därför i stället beräknas på grundval av det faktiskt registrerade aktiekapitalet och det faktiska antalet aktier vid tidpunkten för emissionen.

Goda skäl kan anföras för båda tolkningarna. Det kan emellertid konstateras att den ordning som följer av den först angivna tolkningen innebär vissa praktiska olägenheter. I sak finns det knappast några tungt vägande skäl för att det skall krävas en ändring av bolagsordningen vid en fondemission som ryms inom det högsta aktiekapital som har angetts i bolagsordningen eller att det generellt skall krävas en ändring av bolagsordningen – med det kvalificerade majoritetskrav som gäller för en sådan – vid split, sammanläggning av aktier eller minskning av aktiekapitalet utan indragning av aktier. Fördelarna med den övergång från ett system med nominella belopp till ett kvotaktiesystem som infördes genom den nya aktiebolagslagen blir, om bestämmelserna skall förstås på detta sätt, mycket små. Det är därför önskvärt att regelverket ges den senare innebörden.

Det bör lämpligen ske genom vissa ändringar i lagen. Ändringar bör sålunda göras i bestämmelserna om det s.k. underkursförbudet i 2 kap. 5 och 15 §§ aktiebolagslagen. Dessa paragrafer anknyter i dag till kvotvärdet. I paragraferna bör slås fast att kvotvärdet vid bolagets bildande skall bestämmas med hänsyn till bolagsordningens uppgifter om aktiekapital och antalet aktier. Därmed klargörs också syftet med kravet i 3 kap. 1 § på att det i bolagsordningen skall finnas en fast relation aktiekapital – antal aktier. Vi bedömer däremot inte att 3 kap. 1 § behöver ändras.

7 Sammanläggning och uppdelning av aktier

7.1 Sammanläggning

7.1.1 Bakgrund

Av 1975 års aktiebolagslag framgick att det var möjligt att i samband med nedsättning av aktiekapitalet lägga samman aktier, exempelvis så att två aktier i fortsättningen skulle vara en aktie. Lagen saknade däremot bestämmelser om sammanläggning av aktier utan samband med nedsättning av aktiekapitalet. Några sådana bestämmelser finns inte heller i den nya aktiebolagslagen. Det anses allmänt att det likväl är möjligt att göra sådana sammanläggningar. Rättsläget är emellertid osäkert vad gäller förutsättningarna för ett sådant beslut om sammanläggning. Kan beslutet fattas enligt vanliga regler om ändring av bolagsordningen eller kräver det samtycke av samtliga berörda aktieägare?

222 § 1 mom. i 1944 års aktiebolagslag innehöll regler om sammanläggning av aktier. I fråga om sammanläggning utan samband med nedsättning av aktiekapitalet föreskrevs att beslutet inte var gällande med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom. I förarbetena till 1975 års aktiebolagslag uttalades att man inte hade funnit anledning att behålla bestämmelserna i 222 § (se prop. 1975:103 s. 328). Vad som skulle gälla i stället, t.ex. i fråga om den majoritet som skulle krävas för ett beslut om sammanläggning utan samband med nedsättning av aktiekapitalet, angavs inte. Inte heller Aktiebolagskommitténs slutbetänkande med förslag till ny aktiebolagslag (SOU 2001:1) innehöll några regler om sammanläggning av aktier. Vid remissbehandlingen av betänkandet uppmärksammades detta av en remissinstans, Sveriges advokatsamfund. Samfundet menade att det med den av kommittén föreslagna regleringen var oklart om och i vilka former sammanläggning av aktier kan ske.

Frågan om sammanläggning av aktier behandlades i ett utkast till lagrådsremiss med förslag till ny aktiebolagslag som Justitiedepartementet remitterade i februari 2004. I utkastet föreslogs att regler om sammanläggning skulle tas in i den nya lagen. Förslaget innebar i huvudsak följande. Aktier skall kunna läggas samman efter beslut om ändring av bolagsordningens föreskrifter om antalet aktier. För beslutet skall krävas den majoritet som gäller för beslut om ändring av bolagsordningen, dvs. normalt två tredjedelars majoritet. Om det fattas ett sådant beslut, skall bolaget vara skyldigt att ombesörja försäljning av den del av en aktieägars aktieinnehav som inte motsvarar en ny aktie. Sammanläggningen skall verkställas genom att gamla aktier byts ut mot nya. I kupongbolag skall, om gamla aktier inte lämnas in för utbyte, bolaget självmant kunna byta ut dessa mot nya aktier. De nya aktierna skall säljas genom ett värdepappersinstitut. Influtna medel skall, efter avdrag för kostnaderna för försäljningen, tillfalla ägarna av de gamla aktierna.

Vid ett remissmöte som Justitiedepartementet anordnade i mars 2004 påpekade ett par remissinstanser, bl.a. Sveriges advokatsamfund, att den föreslagna ordningen kunde innebära problem i de fall då det inte finns någon fungerande marknad för aktierna. I de fallen skulle det kunna uppkomma svårigheter att sälja överskjutande aktier och att fastställa ett rimligt pris för sådana aktier. Mot denna bakgrund lämnades inte några

förslag om sammanläggning i den slutliga lagrådsremissen eller i propositionen med förslag till ny aktiebolagslag. I propositionen uttalade regeringen följande om saken (prop. 2004/05:85 s. 275).

Vi delar samfundets uppfattning att de förslag som lämnades i Justitiedepartementets promemoria kan behöva kompletteras så att reglerna ger den enskilda aktieägaren ett gott skydd. Frågan om vilka kompletteringar som lämpligen bör göras kräver ytterligare beredningsåtgärder. Vi är därför inte beredda att lämna några förslag till regler om sammanläggning men avser att återkomma till frågan i ett senare sammanhang.

7.1.2 Bör det införas regler om sammanläggning av aktier?

Regeringens bedömning: Det bör införas regler om sammanläggning av aktier i aktiebolagslagen.

Promemorians bedömning:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens bedömning: För bolag vars aktier är noterade på börs eller annan marknadsplats kan det finnas goda skäl för en sammanläggning av bolagets aktier. Det kan t.ex. handla om att minska kursrörelsen i bolagets aktier, sänka transaktionskostnaderna för småaktieägare och minska bolagets egna kostnader för aktieägarhanteringen. Härtill kommer att en marknadsplats kan ha regler om att aktier får vara noterade på marknadsplatsen enbart om kursen överstiger en viss nivå; för att ett bolag skall kunna leva upp till ett sådant krav kan det vara nödvändigt att lägga samman bolagets aktier.

Svensk rätt präglas emellertid för närvarande av stor osäkerhet vad gäller förutsättningarna för sammanläggning av aktier. Osäkerheten är så stor att ett bolag med spritt ägande inte kan genomföra en sådan åtgärd utan betydande risker. Åtgärden blir riskfri först om samtliga aktieägare lämnar sitt samtycke till den. Inhämtande av sådant samtycke är dock i praktiken en omöjlighet i bolag med en mycket vid krets av ägare.

Mot denna bakgrund är det angeläget att klargöra förutsättningarna för sådan sammanläggning av aktier som sker utan samband med minskning av aktiekapitalet. Vi anser därför att det bör tas in regler om detta i aktiebolagslagen. Reglernas närmare innebörd och tillämpningsområde behandlas i de följande avsnitten.

7.1.3 Hur bör beslut om sammanläggning fattas?

Regeringens förslag: Sammanläggning av aktier skall komma till uttryck i ett särskilt beslut av bolagsstämman. Ett sådant beslut skall kunna fattas med enkel majoritet, såvida det inte förutsätter ändring av bolagsordningens uppgift om antalet aktier. När det gäller aktier som inte är föremål för handel på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad, skall det därutöver krävas att samtliga aktieägare vars rätt berörs av beslutet lämnar sitt samtycke.

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens förslag: Tidigare innebar en sammanläggning av aktier – som inte skedde i samband med minskning av aktiekapitalet – en ändring av aktiernas nominella belopp. Beslutet förutsatte därför under alla förhållanden en ändring av bolagsordningens föreskrifter angående akties nominella belopp. Enligt den nya aktiebolagslagen skall aktier inte längre ha något nominellt belopp. I stället skall antalet aktier i bolaget regleras i bolagsordningen. En sammanläggning av aktier förutsätter således, om bolagsordningen anger ett fast antal aktier, att bolagsordningen ändras såvitt gäller antalet aktier. I avsnitt 6 har vi emellertid konstaterat att det bör vara möjligt att, exempelvis genom en sammanläggning av aktier, ändra antalet aktier utan att ändra bolagsordningen i de fall då det nya antalet aktier ryms inom det spann som har angetts i bolagsordningen. Med en sådan ordning kommer en sammanläggning således inte alltid att förutsätta ett beslut om ändring av bolagsordningen. I fortsättningen bör därför beslut om sammanläggning fattas i särskild ordning. Vi föreslår att detta klarläggs i lagtexten. Ett sådant beslut bör fattas av bolagsstämman.

För ett beslut om ändring av bolagsordningen fordras att beslutet har biträts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna (jfr 7 kap. 42 § aktiebolagslagen). Om ett beslut skulle stå i strid med den s.k. generalklausulen (jfr 7 kap. 47 §), fordrar beslutet alla berörda aktieägares samtycke.

Eftersom ett beslut om sammanläggning tidigare förutsatte en ändring av bolagsordningen, blev de majoritetskrav som har redogjorts för i det föregående tillämpliga vid ett sådant beslut. Principiellt finns det emellertid enligt vår mening inte anledning att generellt uppställa något krav på kvalificerad majoritet för ett sådant beslut. I de fall då beslutet inte förutsätter någon ändring av bolagsordningen bör det således vara möjligt att fatta ett sådant beslut med enkel majoritet. Vi föreslår att bestämmelserna ges den innebörden.

För den enskilde aktieägaren kan dock sammanläggningen – såsom utvecklas närmare i avsnitt 7.1.4 – innebära vissa olägenheter eller risker för rättsförluster. När det gäller aktier som är föremål för regelbunden handel kan dessa olägenheter och risker neutraliseras genom sådana bestämmelser om försäljning av ”udda” aktier m.m. som föreslås i avsnitt 7.1.4. Såvitt gäller sådana aktier torde därför en tillämpning av sedvanliga majoritetskrav inte innebära några särskilda nackdelar. Såsom kommer att framgå i avsnitt 7.1.4 är regler om försäljning av ”udda” aktier emellertid inte ändamålsenliga när det gäller aktier som inte är föremål för handel av nyss nämnt slag. I fråga om sådana aktier anser vi därför att man i stället bör lagfästa den princip som torde gälla f.n., nämligen att ett beslut om sammanläggning är giltigt endast om samtliga aktieägare vars rätt berörs av sammanläggningen samtycker till den föreslagna hanteringen.

Vi föreslår således följande. Ett beslut om sammanläggning av aktier skall komma till uttryck i ett särskilt beslut av bolagsstämman. Ett sådant beslut skall kunna fattas med enkel majoritet, såvida det inte förutsätter ändring av bolagsordningens uppgift om antalet aktier. När det gäller

aktier som inte är föremål för handel på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad, skall det därutöver krävas att samtliga aktieägare vars rätt berörs av beslutet lämnar sitt samtycke.

7.1.4 Försäljning av ”udda” aktier

Regeringens förslag: Överskjutande aktier som uppkommer genom ett beslut om sammanläggning skall – om de är föremål för handel på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad – säljas genom bolagets försorg. Försäljningen skall ske genom ett värdepappersinstitut.

Regeringens bedömning: När det gäller aktier som inte är föremål för handel av nyss angivet slag bör lagen inte anvisa något visst förfarings-sätt.

Promemorians förslag och bedömning:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Ett särskilt problem vid sammanläggning av aktier gäller hanteringen av sådana ”udda” aktier som sammanläggningen kan ge upphov till. Följande exempel kan illustrera saken.

A äger fyra aktier i ett aktiebolag. Bolaget beslutar om att bolagets aktier skall läggas samman så att fem gamla aktier skall utgöra en ny aktie. Sammanläggningen får då till effekt att A inte längre kommer att äga någon aktie i bolaget. För att minimera sin förlust måste A *antingen* sälja sina fyra aktier *eller* köpa ytterligare en gammal aktie så att han eller hon vid sammanläggningen blir berättigad till en ny aktie. Båda åtgärderna kan innebära kostnader och olägenheter.

I litteraturen har det hävdats att ett beslut om sammanläggning, som medför att aktieägare drabbas av detta slag av svårigheter, torde kunna angripas med klandertalan vid domstol, om inte en uppgörelse kan träffas med de aktieägare som inte kan genomföra sammanläggningen för sina aktier eller förhållandena är sådana, att dessa aktieägare inte har någon nämnvärd olägenhet av att de nödgas sälja överskjutande aktier (se Rodhe, Aktiebolagsrätt, 20 uppl., s. 130). För att råda bot på detta problem föreslogs i Justitiedepartementets utkast till lagrådsremiss från februari 2004 – efter förebild av de regler som gäller om försäljning av överskjutande teckningsrätter vid nyemission av aktier (jfr 11 kap. 9 § aktiebolagslagen) – regler om att de aktieägare som har ”udda” aktier skulle få dessa försålda genom bolagets försorg. Försäljningen skulle enligt förslaget verkställas av ett värdepappersinstitut och influtna medel skulle fördelas mellan de aktieägare som lämnat sina aktier för försäljning. Till skillnad från vad som gäller vid försäljning av överskjutande teckningsrätter skulle kostnaderna för försäljningen bäras av bolaget.

Den ordning som föreslogs i utkastet har uppenbara fördelar. Med en sådan ordning förbättras aktieägarens möjligheter att anpassa sitt aktieinnehav till den beslutade sammanläggningen. Han eller hon kommer inte att drabbas av extrakostnader för courtage o.d. I enstaka fall kommer det visserligen ändå att kunna inträffa att en aktieägare ofri-

villigt kommer att inneha en mindre andel i bolaget än han eller hon hade före sammanläggningen, något som, kan det hävdas, innebär ett tvångsförfogande mot aktieägaren. Aktiebolags intresse av att kunna anpassa antalet aktier till marknadsförhållanden får emellertid anses vara ett sådant angeläget allmänt intresse som kan motivera detta (jfr reglerna om inlösen av minoritetsaktier).

En nackdel med den föreslagna ordningen är emellertid, som har nämnts redan i avsnitt 7.1.3, att den ger upphov till särskilda problem när det gäller aktier som inte är föremål för regelbunden handel. Hur skall försäljningen av aktierna genomföras i sådana fall och hur skall man kunna fastställa ett rimligt pris för sådana aktier? I prop. 2004/05:85 utlovade regeringen att återkomma med överväganden om hur dessa problem lämpligen bör hanteras.

Utgångspunkten för en eventuell reglering bör enligt vår mening vara att innehavare av överskjutande aktier skall ha rätt till kompensation för sina aktier även i de fall då en försäljning på aktiemarknaden inte är möjlig. I annat fall skulle ett beslut om sammanläggning kunna leda till orimliga konsekvenser för vissa aktieägare. En reglering som inte innehåller någon kompensationsmöjlighet skulle sannolikt också komma i konflikt med allmänna regler och principer om egendomsskydd.

När det gäller formen för kompensation kan det konstateras att en rätt till kompensation i form av nya aktier inte är ett lämpligt alternativ. Problemet är ju just det att de överskjutande aktierna inte motsvarar någon ny aktie. En kompensation i form av nya aktier skulle följaktligen innebära en överkompensation av vissa aktieägare och, i vissa fall, en omotiverad förskjutning av maktförhållandena i bolaget. Det alternativ som då återstår är att bolaget åläggs att lösa in aktierna mot kontant ersättning. En sådan ordning förutsätter dels en mekanism för att fastställa ett rimligt lösenbelopp, dels regler om hur bolaget skall förfara med de inlösta aktierna.

Det kan konstateras att det skulle krävas en tämligen ingående reglering för att hantera alla de frågor som aktualiseras om den ovan förordade ordningen med försäljning av överskjutande aktier skulle tillämpas även på aktier som inte är föremål för handel på börs, auktoriserad marknadplats eller annan reglerad marknad. Det kan på goda grunder antas att en sådan reglering avsevärt skulle minska sammanläggningsinstitutets användbarhet. Såsom erfarenheterna från reglerna om fastställande av lösenbelopp i samband med tvångsinlösen av aktier visar kan man inte heller utesluta risken för att regleringen leder till utdragna och kostsamma tvister. Detta talar med styrka för att reglerna om försäljning inte bör vara tillämpliga på aktier som inte är föremål för handel av nyss nämnt slag och att man i stället, såvitt gäller sådana aktier, bör överlåta åt bolaget att i det enskilda fallet välja ett lämpligt förfaringsätt. En sådan ordning torde inte innebära några särskilda risker för innehavare av överskjutande aktier om man, såsom vi har föreslagit i avsnitt 7.1.3, uppställer ett krav på samtycke från de aktieägare vars rätt berörs.

Sammanfattningsvis anser vi att övervägande skäl talar för att de föreslagna reglerna om försäljning av överskjutande aktier görs tillämpliga endast på aktier som är föremål för regelbunden handel. När det gäller andra aktier bör lagen inte anvisa något särskilt förfaringsätt. Ett beslut

om sammanläggning av sådana aktier kommer därmed, liksom i dag, att förutsätta antingen att sammanläggningen utformas så att det inte uppkommer några udda aktier eller att bolaget och innehavarna av sådana aktier kommer överens om hur udda aktier skall hanteras (se vidare författningskommentaren till 4 kap. 47 §).

7.1.5 Verkställande av beslut om sammanläggning

Regeringens förslag: I fråga om avstämningsbolag skall ett beslut om sammanläggning verkställas på så sätt att bolaget eller den centrala värdepappersförvararen lägger samman alla aktier i bolaget utifrån de uppgifter som finns införda i aktieboken på den dag som har angetts i beslutet om sammanläggning. Eventuella överskjutande aktier skall vid samma tidpunkt övergå i bolagets ägo. Aktier som är föremål för handel på börs, auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad skall efter sammanläggningen säljas genom bolagets försorg.

Om ett kupongbolag har beslutat om sammanläggning av aktier, skall bolaget få hålla inne på aktie belöpande utdelning till dess aktiebrev lämnas in för utbyte.

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens förslag: En särskild fråga är hur sammanläggningen skall verkställas. I det utkast till lagrådsremiss som Justitiedepartementet remitterade i februari 2004 föreslogs, såvitt gäller avstämningsbolag, att sammanläggningen skulle verkställas på så sätt att den centrala värdepappersförvararen lägger samman alla aktier i bolaget – med undantag för eventuella överskjutande udda aktier – utifrån de uppgifter som finns införda i aktieboken på den avstämningsdag som har angetts i beslutet om sammanläggning. Aktieägarna får sedan det nya antalet aktier ”automatiskt” kontofört på sina konton. Överskjutande udda aktier övergår på avstämningsdagen till bolaget som, efter sammanläggning, säljer aktierna genom ett värdepappersinstitut. Försäljningslikviden fördelas därefter på de tidigare innehavarna av de överskjutande aktierna i proportion till deras andel i de aktier som har sålts.

Den föreslagna ordningen framstår som praktisk och ändamålsenlig såvitt gäller aktier som är föremål för regelbunden handel. Den relevanta avgränsningen bör dock enligt vår uppfattning vara om *aktierna* är föremål för handel och inte, såsom förordades i 2004 års utkast till lagrådsremiss, om *bolaget* är aktiemarknadsbolag eller inte. I annat fall kan det bli problematiskt att tillämpa bestämmelserna på bolag som har noterat aktier av ett visst aktieslag på börsen men inte andra aktieslag. Vi föreslår därför att reglerna utformas på det sättet. Såsom har konstaterats i föregående avsnitt bör lagen inte anvisa något särskilt förfaringsätt såvitt gäller aktier som inte är föremål för sådan handel. I de fallen behöver verkställandet inte innebära annat än att bolaget lägger samman aktierna i bolaget utifrån aktiebokens uppgifter om aktieinnehav per den dag som har angetts i beslutet och att eventuella överskjutande aktier övergår i bolagets ägo. Några ytterligare regler om verkställandet torde inte vara nödvändiga.

Det nyss sagda innebär bl.a. att vi inte, till skillnad från vad som var fallet i utkastet till lagrådsremiss, föreslår några särskilda regler för kupongbolag om sammanläggning och försäljning av aktier som inte lämnas in till bolaget för utbyte. För att underlätta för bolaget att få in aktiebrev när bolagsstämman har beslutat om en sammanläggning bör det i stället – efter förebild i 1975 års aktiebolagslags regler om utbyte av aktiebrev i samband med en s.k. split (3 kap. 17 §) – införas en regel om att bolaget får hålla inne på aktie belöpande utdelning till dess aktiebrev lämnas in för utbyte. På så sätt skapas incitament för aktieägarna att ge in aktiebrev eller att, om aktiebrev är förkomna, initiera ett dödningsförfarande. Om reglerna om sammanläggning kompletteras med en regel av detta slag, torde risken för olägenheter i samband med sammanläggning av aktier i kupongbolag vara liten.

7.2 Uppdelning av aktier

Regeringens förslag: Ett beslut om att en aktie skall delas upp på flera skall fattas av bolagsstämman. Ett sådant beslut skall kunna fattas med enkel majoritet, såvida det inte förutsätter ändring av bolagsordningens uppgift om antalet aktier.

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens förslag: I det föregående avsnittet har frågan om hur det skall gå till när flera aktier läggs ihop till ett färre antal aktier behandlats. En i praktiken vanligare situation är den motsatta, nämligen att en aktie delas upp på flera. Detta brukar benämnas split. I det följande – och i den lagtext som vi föreslår – använder vi i stället den svenska termen ”uppdelning av aktier”. Lagen innehåller inte några särskilda bestämmelser om saken. I konsekvens med vad vi har föreslagit beträffande sammanläggning av aktier föreslår vi att det införs en uttrycklig lagbestämmelse om att ett beslut om uppdelning av aktier skall fattas av bolagsstämman. I likhet med vad vi har föreslagit beträffande sammanläggning av aktier bör ett sådant beslut kunna fattas med enkel majoritet, såvida det inte förutsätter ändring av bolagsordningens uppgift om antalet aktier.

De särskilda problem som har diskuterats i det föregående avsnittet om udda aktier m.m. uppkommer inte i samband med uppdelning av aktier. Det finns således inte behov av några motsvarande kompletterande regler såvitt gäller sådana beslut. Vi anser inte heller att det i övrigt finns anledning att reglera frågor om uppdelning av aktier utöver vad vi har föreslagit ovan.

8 Frågor om likvidation

8.1 Rätten att överklaga beslut om förordnande av syssloman

Regeringens förslag: Ett beslut i en fråga om förordnande av syssloman enligt 25 kap. 23 § aktiebolagslagen skall få överklagas särskilt

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens förslag: Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2001 infördes en möjlighet för domstol att, i ett pågående mål om tvångslikvidation på grund av aktieägares maktmissbruk, förordna en särskild syssloman med uppgift att förvalta bolagets egendom i avvaktan på att frågan om likvidation blivit slutligt avgjord (se prop. 2000/01.150 s. 51 f.). Bestämmelserna fördes i sak oförändrade över till den nya aktiebolagslagen (se 25 kap. 23 §).

I rättsfallet NJA 2005 s. 9 har Högsta domstolen prövat frågan om huruvida ett beslut om förordnande av syssloman kan överklagas särskilt. Högsta domstolens slutsats är att det, i avsaknad av lagstöd, inte finns någon sådan möjlighet.

Mot bakgrund av Högsta domstolens avgörande finns det anledning att överväga om det bör införas en möjlighet att överklaga beslut om förordnande av syssloman särskilt. Det kan då konstateras att ett sådant beslut är av mycket ingripande karaktär för bolaget. Beslutet innebär att bolaget berövas möjligheten att bestämma över sina angelägenheter och att förfoga över sina tillgångar. Utan en möjlighet att överklaga beslutet särskilt kan bolaget inte överklaga det förrän domstolen har beslutat i frågan om likvidation. Möjligheten att överklaga beslutet om syssloman kan alltså komma att inträda först lång tid efter att beslutet fick effekt. Detta talar med styrka för att det bör finnas en möjlighet för bolaget att omedelbart få beslutet överprövat. Sådana möjligheter finns när det gäller liknande beslut om säkerställande, exempelvis beslut om kvarstad.

Sammantaget talar enligt vår mening övervägande skäl för att beslut om förordnande av syssloman enligt 25 kap. 23 § aktiebolagslagen bör få överklagas särskilt. Även beslut att ogilla ett yrkande om utseende av syssloman bör kunna överklagas särskilt. Vi föreslår därför att det tas in bestämmelser om detta i aktiebolagslagen. För att överklaganderätten skall få önskad verkan bör det också finnas en möjlighet för högre rätt att besluta om inhibition.

8.2 Skyldigheten att upprätta kontrollbalansräkning efter ett resultatlöst utmätningsförsök

Regeringens förslag: Styrelsens skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning efter verkställighet enligt 4 kap. utsökningsbalken skall inträda om det vid utmätningen har visat sig att bolaget saknat tillgångar till *full* betalning av utmätningsfordringen.

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens förslag: Enligt 25 kap. 13 § aktiebolagslagen skall styrelsen genast upprätta och låta bolagets revisor granska en kontrollbalansräkning bl.a. när det vid verkställighet enligt 4 kap. utsökningsbalken har visat sig att bolaget saknar utmätningsbara tillgångar. Om kontrollbalansräkningen utvisar att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet och bolaget inte inom viss tid förmår läka kapitalbristen, är bolaget skyldigt att gå i likvidation. Såsom bestämmelsen har utformats inträder styrelsens handlingskyldighet på denna grund endast om bolaget vid utmätningsförsöket befunnits *helt* sakna utmätningsbara tillgångar. Bestämmelserna blir alltså inte tillämpliga om det vid utmätningen funnits vissa tillgångar men dessa täcker enbart en del av utmätningsfordringen, inte ens om tillgångarna täcker enbart en obetydlig del av fordringen.

Det kan ifrågasättas om detta är en lämplig ordning. Det avgörande borde, kan man hävda, vara om utmätningsförsöket har lyckats eller inte. Om försöket har misslyckats helt eller endast delvis är, sett utifrån bestämmelsernas syfte, av mindre betydelse. Som jämförelse kan nämnas att obeståndspresumtionen i 2 kap. 8 § konkurslagen (1987:672) skall tillämpas om det vid verkställighet har framgått att gäldenären ”saknat tillgångar till full betalning av utmätningsfordringen”. Enligt vår mening är det rimligt att bestämmelsen i aktiebolagslagen utformas på motsvarande sätt. De förarbetsuttalanden som gjordes i samband med att den motsvarande bestämmelsen i 1975 års aktiebolagslag kom till talar också närmast för att avsikten från början var att bestämmelsen skulle ha den innebörden (se prop. 1990/91:198 s. 9 och 16).

Mot denna bakgrund föreslår vi att styrelsens skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning efter verkställighet enligt 4 kap. utsökningsbalken i fortsättningen skall inträda om det vid utmätningen har visat sig att bolaget saknat tillgångar till *full* betalning av utmätningsfordringen.

8.3 Preskription av styrelseledamöters personliga ansvar

Regeringens bedömning: Det bör inte införas någon särskild preskriptionsbestämmelse när det gäller styrelseledamöters personliga betalningsansvar för bolagets förpliktelser enligt 25 kap. aktiebolagslagen.

Promemorians bedömning:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens bedömning: I 25 kap. aktiebolagslagen finns bestämmelser om att styrelseledamöter som underlåter att vidta de åtgärder som en befarad kapitalbrist eller ett resultatlöst utmätningsförsök skall föranleda kan bli personligt betalningsansvariga för bolagets skulder. Bestämmelserna fick en delvis ny utformning genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2002 (se prop. 2000/01:150). De fördes sedan i sak oförändrade över till den nya aktiebolagslagen.

Vid riksdagsbehandlingen av förslaget till ny aktiebolagslag väcktes frågan om vilken preskriptionstid som bör gälla för förpliktelser som styrelseledamöter har ådragit sig i enlighet med nyss angivna bestäm-

meler. Aktiebolagslagen innehåller inte några särskilda bestämmelser om saken. Det innebär att sådana förpliktelser faller under allmänna bestämmelser om tioårig preskriptionstid. I en motion (2004/05:L16 yrkande 4) framfördes uppfattningen att det inte är rimligt med en sådan preskriptionstid i dessa fall. Enligt motionärerna borde i stället, i likhet med vad som gäller i fråga om styrelseledamöters skadeståndsansvar (se 29 kap. 13 § aktiebolagslagen), en femårig preskriptionstid gälla. I sitt ställningstagande till motionen gjorde Lagutskottets majoritet bedömningen att vad som hade anförts i motionen inte påkallade någon åtgärd från riksdagens sida (bet. 2004/05:LU23 s. 34). Utskottet uttalade vidare att det utgick från att regeringen skulle återkomma i frågan om det skulle visa sig att det förelåg ett behov av den föreslagna preskriptionsbestämmelsen.

Mot denna bakgrund finns det anledning att närmare analysera behovet av en särskild preskriptionsbestämmelse för förpliktelser av aktuellt slag. Frågan bör bedömas i ljuset av det syfte och den funktion som bestämmelserna har. Det kan då konstateras att bestämmelsen om femårig preskription i 29 kap. 13 § aktiebolagslagen gäller enbart i förhållandet mellan styrelseledamoten och bolaget. I fråga om styrelseledamotens ansvar gentemot tredje man gäller i stället sedvanliga preskriptionsregler, dvs. en tioårig preskriptionstid. Det ansvar som aktualiseras enligt 25 kap. aktiebolagslagen är regelmässigt ett ansvar mot tredje man. En jämförelse mellan bestämmelserna i 25 kap. och 29 kap. talar därför närmast för att behålla den tioåriga preskriptionstiden i fråga om personligt betalningsansvar enligt bestämmelserna i förstnämnda kapitel.

Till detta kommer att själva konstruktionen med ett personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser talar för att styrelseledamotens ansvar bör vara underkastat samma preskriptionsbestämmelser som de bolagets förpliktelser som ansvaret omfattar, dvs. en allmän tioårig preskriptionstid (jfr NJA 2004 s. 3 och Lindskog, Preskription, 2 uppl. 2002, s. 82). I annat fall blir, i de fall då en tillämpning av bestämmelserna aktualiseras, möjligheterna för borgenärerna att få den aktuella fordringen betald från styrelseledamoten sämre än vad de hade varit om bolaget hade haft förmåga att infria förpliktelsen. Detta skulle enligt vår mening vara mindre väl förenligt med bestämmelsernas konstruktion i övrigt. En förkortning av preskriptionstiden skulle också rent allmänt innebära en viss – om än marginell – försvagning av sanktionssystemet. Med hänsyn till den centrala betydelse som bestämmelserna om personligt betalningsansvar har för kapitalskyddet i aktiebolag anser vi inte att detta är lämpligt.

Vår samlade bedömning är alltså att övervägande skäl talar för att styrelseledamöters ansvar för bolagets förpliktelser enligt 25 kap. aktiebolagslagen, liksom hittills, bör vara underkastat allmänna preskriptionsbestämmelser.

9 Vinstandelslån

Regeringens förslag: Aktiebolagslagens bestämmelser om vinstandelslån skall i fortsättningen vara tillämpliga endast på lån där räntan

är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägarna i bolaget eller bolagets resultat.

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringen förslag: Enligt 1975 års aktiebolagslag fick ett aktiebolag inte ta upp lån på villkor att lånet skulle betalas tillbaka på annat sätt än med ett nominellt belopp eller med ett belopp som bestäms med hänsyn till penningvärdet. Bestämmelsen innebar ett förbud mot bl.a. s.k. kapitalandelslån, dvs. lån där det kapitalbelopp som skall återbetalas är beroende av bolagets framtida finansiella ställning. Däremot var det tillåtet att ta upp lån där räntan är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägarna i bolaget eller bolagets vinst (vinstandelslån).

I den nya aktiebolagslagen tillåts även kapitalandelslån. I lagtexten definieras ett kapitalandelslån som ett lån där det belopp med vilket återbetalning skall ske helt eller delvis är beroende av utdelningen till aktieägarna, kursutvecklingen på bolagets aktier, bolagets resultat eller bolagets finansiella ställning. Liksom tidigare är även vinstandelslån tillåtna. Vinstandelslån definieras i lagen som ett lån där den ränta som skall betalas knyts till någon av nämnda faktorer. För såväl kapitalandelslån som vinstandelslån gäller ett krav på att lånet skall beslutas av eller gå tillbaka på ett bemyndigande från bolagsstämman.

Den nya aktiebolagslagens definition av vinstandelslån innebär en viss utvidgning i förhållande till 1975 års lag, såtillvida att även lånevillkor som knyts till bolagets finansiella ställning eller kursutvecklingen på bolagets aktier numera omfattas av definitionen. Det har på grund därav uppkommit en osäkerhet om huruvida vissa typer av lån som tidigare har kunnat beslutas av styrelsen eller lägre befattningshavare i bolaget i fortsättningen kräver bolagsstämmans beslut eller bemyndigande. I förarbetena till den nya lagen berördes varken syftet med eller konsekvenserna av den utvidgade definitionen. I skrivelser till Justitiedepartementet har Svenska Bankföreningen och Svenskt Näringsliv anfört att den utvidgade definitionen kan väntas leda till stora svårigheter för många svenska bolag.

Kravet på att vinstandelslån skall beslutas av eller gå tillbaka på ett bemyndigande från bolagsstämman har sin grund i att lån av detta slag många gånger kan innebära en beaktansvärd belastning för bolaget och begränsa utrymmet för framtida vinstutdelning (se prop. 1975:103 s. 222 och prop. 2004/05:85 s. 368 f.). I förarbetena till 1975 års lag har kopplingen till aktieägarnas *rätt till bolagets vinst* betonats. Den bakomliggande tanken kan, enkelt uttryckt, sägas vara att om ett lån innebär att långivarna får rätt till en del av den vinst som annars skulle tillkomma aktieägarna så är det rimligt att aktieägarna har det avgörande inflytandet över frågan om ett sådant lån skall tas upp. Utifrån ett sådant synsätt framstår den utvidgning av definitionen som gjordes i samband med den nya lagens tillkomst som betänkelig. Att kursutvecklingen på bolagets aktier inte behöver ha någon påverkan på vad som kommer aktieägarna till del i form av vinstutdelning är uppenbart. Vad gäller bolagets finansiella ställning är detta ett mycket brett begrepp som ofta brukar beskrivas med hjälp av olika nyckeltal. Dessa nyckeltal är inte

nödvändigtvis kopplade till bolagets resultat. Det är därför, utifrån bestämmelsernas syfte, naturligt att även i fortsättningen begränsa bestämmelsernas tillämpningsområde till mera direkt resultatrelaterade faktorer.

I sammanhanget bör också beaktas att lån där räntan kopplas till aktiekursens utveckling eller bolagets finansiella ställning inte tidigare har krävt bolagsstämmans beslut eller bemyndigande och att den ordningen inte synes ha gett upphov till några särskilda problem eller olägenheter. Såsom regeringen uttalade i prop. 2004/05:85 (s. 368) bör utgångspunkten vara att bolagen får använda sig av de finansieringsformer som de finner lämpliga under förutsättning att bolagets aktieägare, borgenärer och andra intressenter inte utsätts för några oacceptabla risker eller olägenheter. Med en sådan utgångspunkt bör det inte heller införas nya restriktioner i fråga om finansieringsformer utan att det finns starka skäl för det.

Mot den bakgrunden och med hänsyn till att lån där räntevillkoren knyts till bolagets finansiella ställning är vanligt förekommande såväl i Sverige som på den internationella kapitalmarknaden bör enligt vår mening räckvidden av bestämmelserna om vinstandelslån återgå till vad som gällde enligt 1975 års lag. Vi föreslår att bestämmelserna ändras i enlighet härmed.

10 Preskriptionstiden för brott mot aktiebolagslagens s.k. målvaktsbestämmelser

Regeringens förslag: Preskriptionstiden för brott mot aktiebolagslagens s.k. målvaktsbestämmelser förlängs från två år till fem år.
--

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens förslag: Enligt 8 kap. 12 § aktiebolagslagen får till styrelseledamot inte utan godtagbara skäl utses någon som inte avser att ta del i sådan verksamhet som ankommer på styrelsen. I 8 kap. 32 § finns en motsvarande bestämmelse – dock utan undantaget för ”godtagbara skäl” – såvitt gäller en verkställande direktör. Bestämmelserna, som har förts över väsentligen oförändrade från 1975 års aktiebolagslag, syftar till att motverka användandet av s.k. målvakter (jfr prop. 2000/01:150 s. 76 f.). Med målvakt avses en person som, ofta mot ersättning, låter sig utses till företrädare för ett bolag utan att ha för avsikt att seriöst delta i bolagets verksamhet. Användandet av målvakter försvårar de brottsbekämpande myndigheternas arbete, eftersom det blir svårare att identifiera bolagets faktiska företrädare.

Av 30 kap. 1 § tredje stycket aktiebolagslagen framgår att den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med nämnda bestämmelser kan dömas till straff, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska led-

ningen av bolaget. Detsamma gäller den som uppsåtligen åtar sig ett sådant uppdrag i strid med bestämmelserna.

Straffskalan för brott mot målvaktsbestämmelserna sträcker sig från böter till ett års fängelse. Enligt brottsbalkens preskriptionsbestämmelser får, när det gäller brott av den svårighetsgraden, påföljd inte dömas ut om inte den misstänkte har häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom två år från brottet. Ett brott mot målvaktsbestämmelserna får som regel anses vara begånget vid den tidpunkt då beslut fattas om att utse personen i fråga till sin befattning. Det är alltså normalt från den tidpunkten som preskriptionstiden skall räknas.

I en skrivelse till Justitiedepartementet har Ekobrottsmyndigheten framfört ståndpunkten att en tvåårig preskriptionstid för brott av detta slag är för kort. Myndigheten har påtalat att de flesta anmälningarna om ekonomisk brottslighet kommer från Skatteverket eller från konkursförvaltarna och att det ligger i anmälningssystemets natur att det går viss tid från det att ett brott begås fram till tidpunkten för anmälan. Myndigheten befarar därför att många överträdelser av målvaktsbestämmelsen inte kommer att kunna hanteras inom preskriptionstiden. Förhållandet har, enligt vad myndigheten har upplyst, redan uppmärksammats som ett problem inom den operativa verksamheten.

Vi delar Ekobrottsmyndighetens uppfattning att den gällande preskriptionstiden är en alltför kort tid vid den typ av brottslighet som det här är fråga om. Det kan i sammanhanget noteras att preskriptionstiden när det gäller brott mot aktiebolagslagens låneförbud – för vilka gäller samma straffskala som för målvaktsbestämmelserna – enligt en särskild bestämmelse uppgår till fem år. Det har ansetts att det med den normala preskriptionstiden på två år många gånger skulle vara alltför sent att beivra överträdelser av låneförbudet när en sådan väl har kommit i dagen (se prop. 1975:103 s. 772). Detsamma får anses gälla i fråga om överträdelser av målvaktsbestämmelserna. Den korta preskriptionstiden riskerar således att leda till att målvaktsbestämmelserna inte får önskad effekt. Vi föreslår därför att preskriptionstiden förlängs. Den nya preskriptionstiden bör, i enlighet med vad som gäller i fråga om brott mot låneförbuden, bestämmas till fem år.

11 Val av styrelseordförande

Regeringens bedömning: Det bör inte införas lagbestämmelser om att styrelsens ordförande alltid skall utses av bolagsstämman.
--

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens förslag: Enligt 8 kap. 17 § aktiebolagslagen skall, i en styrelse som har mer än en ledamot, en av ledamöterna vara ordförande. Ordföranden skall leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i lagen. Om inte annat föreskrivs i bolagsordningen eller har beslutats av bolagsstämman, väljer styrelsen ordförande.

Förtroendekommissionen har i betänkandet Näringslivet och förtroendet (SOU 2004:47 s. 227 f.) tagit upp frågan om det bör införas en lagregel om att styrelseordföranden i publika aktiebolag skall väljas av bolagsstämman. Enligt kommissionen har styrelsens ordförande under senare år fått en mer ansvarsfull och maktpåliggande roll, både som ledare av styrelsens arbete och som företrädare för bolaget gentemot omvärlden i vissa övergripande frågor. Som en följd av detta utses styrelseordföranden numera, enligt vad kommissionen har erfårit, i de flesta större bolag i praktiken på bolagsstämman, även om man ofta formellt upprättar en fiktion av att han eller hon väljs av styrelsen. Kommissionen har ansett att den roll som styrelseordföranden har, framför allt i noterade och andra större publika aktiebolag, motiverar att valet bör ske på bolagsstämman. Kommissionen har föreslagit att detta, såvitt gäller publika aktiebolag, slås fast i en lagbestämmelse.

Vi delar i och för sig uppfattningen att det i större aktiebolag ofta är lämpligt att styrelsens ordförande utses av bolagsstämman. Som framgått ovan finns det i dag inte heller något hinder mot att så sker. Att, såsom Förtroendekommissionen har föreslagit, införa en bestämmelse om att styrelseordföranden i ett publikt aktiebolag alltid skall utses av stämman, skulle emellertid enligt vår uppfattning leda för långt. Det finns bland de publika aktiebolagen bolag av många olika slag. I en del av dessa torde styrelseordförandens roll inte skilja sig nämnvärt från den roll som styrelseordföranden har i ett privat aktiebolag. När det gäller sådana bolag framstår det inte som ändamålsenligt att generellt kräva att bolagsstämman befattar sig med frågan om val av ordförande. Det kan i sådana bolag ofta var mer praktiskt att den frågan överläts åt styrelsen. Såsom Förtroendekommissionen själv har varit inne på skulle ett generellt krav på bolagsstämmobeslut också kunna vara problematiskt i de fall då ordföranden avgår under löpande räkenskapsår.

Mot denna bakgrund gör vi bedömningen att den flexibilitet som den nuvarande regleringen ger utrymme för bör bibehållas. Vi vill därför inte förorda en sådan lagbestämmelse som Förtroendekommissionen har föreslagit. Vid den bedömningen har vi också beaktat att den bolagsstyrningskod som sedan den 1 juli 2005 tillämpas av åtminstone de större svenska börsnoterade aktiebolagen redan föreskriver att styrelsens ordförande skall utses av bolagsstämman. Det praktiska behovet av en lagreglering av saken framstår därmed för närvarande under alla förhållanden som litet.

12 Skadeståndsansvar för överträdelser av bestämmelser om koncernredovisning m.m.

Regeringens förslag: Det skadeståndsansvar som styrelseledamöter m.fl. har enligt aktiebolagslagen gentemot aktieägare och tredje man skall omfatta även överträdelser av de redovisningsstandarder som vissa bolag måste tillämpa till följd av EG:s s.k. IAS-förordning. Även i övrigt skall vid tillämpning av aktiebolagslagen IAS-förordningen jämföras med svensk redovisningslagstiftning.

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens förslag: Enligt 29 kap. 1 § aktiebolagslagen är en stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör skadeståndsskyldig gentemot bolaget för skada som han eller hon uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar vid fullgörandet av sitt uppdrag. De nämnda personerna kan också bli skadeståndsskyldiga gentemot aktieägare eller tredje man men detta skadeståndsansvar är mindre långtgående; det inträder enbart vid överträdelse av aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen samt, i viss utsträckning, vid överträdelser av regler om prospekt m.m. i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument och EG:s s.k. prospektförordning.⁴ Det sagda innebär bl.a. att felaktigheter i årsredovisningen eller koncernredovisningen kan föranleda skadeståndsansvar för styrelseledamöterna gentemot aktieägare och tredje man, under förutsättning att redovisningen i fråga strider mot bestämmelser ”i tillämplig lag om årsredovisning”. Härmed avses årsredovisningslagen (1995:1554) eller lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. För revisorer gäller enligt 29 kap. 2 § motsvarande skadeståndsregler. I 29 kap. 3 § finns regler om skadeståndsansvar för aktieägare som delvis överensstämmer med reglerna i 29 kap. 1 och 2 §§.

För bolag som har aktier eller andra värdepapper noterade på en reglerad marknad gäller dock sedan den 1 januari 2005 att de i sina koncernredovisningar skall tillämpa de internationella redovisningsstandarder (IFRS) som har antagits inom EU. Detta följer direkt av EG:s s.k. IAS-förordning.⁵ Även om de aktuella redovisningsstandarderna till följd av förordningen är direkt tillämpliga i Sverige får det anses tveksamt om de omfattas av begreppet ”tillämplig lag om årsredovisning” i den bemärkelse som avses i bl.a. 29 kap. 1 § aktiebolagslagen (jfr Båvestam i Svensk Juristtidning 2006 s. 50). Det är därför också osäkert om den bestämmelsen kan ligga till grund för ett skadeståndsanspråk mot styrelsen på grund av felaktigheter i en redovisning som har upprättats – eller hade bort upprättas – enligt de aktuella redovisningsstandarderna. Denna eventuella avvikelse i förhållande till vad som i övrigt gäller beträffande felaktigheter i redovisningen är enligt vår mening inte motiverad. Möjligheterna att utkräva skadestånd bör vara desamma oavsett om bolaget i fråga har varit skyldigt att upprätta koncernredovisning enligt de svenska årsredovisningslagarna eller enligt IAS-förordningen.

Vad som nu har sagts kan synas tala för att 29 kap. 1–3 §§ aktiebolagslagen ändras så att överträdelser mot IFRS-standarderna i de paragraferna jämföras med överträdelser av svensk redovisningslagstiftning.

Begreppet ”tillämplig lag om årsredovisning” används emellertid på ytterligare ställen i aktiebolagslagen. Exempelvis föreskrivs i 9 kap. 31 §

⁴ Kommissionens förordning (EG) nr 809/2004 av den 29 april 2004 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/71/EG i fråga om informationen i prospekt, utformningen av dessa, införlivande genom hänvisning samt offentliggörande av prospekt och spridning av annonser.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder.

att revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning. Om det i årsredovisningen inte har lämnats sådana upplysningar som skall lämnas enligt tillämplig lag om årsredovisning, skall revisorn ange detta och, om det är möjligt, lämna behövliga upplysningar i sin berättelse. Revisorn skall särskilt anmärka om han eller hon vid granskningen har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören på något annat sätt har handlat i strid med denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen (se 9 kap. 33 §). Innehåller revisionsberättelsen ett sådant uttalande, skall en kopia av berättelsen skickas till Skatteverket (se 9 kap. 37 §). Dessa bestämmelser är tillämpliga även vid upprättandet av koncernrevisionsberättelsen. Ytterligare ett av flera exempel kan nämnas; i 8 kap. 41 § anges sålunda att en ställföreträdare inte får följa en föreskrift av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan, om anvisningen inte gäller därför att den strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Enligt vår mening finns det i samtliga dessa fall anledning att jämställa de aktuella redovisningsstandarderna med svensk redovisningslagstiftning. Det är alltså inte tillräckligt att ändra i 29 kap. aktiebolagslagen. Vi föreslår därför att det i 1 kap. aktiebolagslagen tas in en generell bestämmelse om vad som i lagen avses med ”tillämplig lag om årsredovisning”. Den bör utformas så att begreppet kommer att omfatta såväl årsredovisningslagen, lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (inklusive de föreskrifter som har utfärdats med stöd av den lagen) som de aktuella redovisningsstandarderna.

13 Ikraftträdande m.m.

Regeringens förslag: De nya reglerna skall träda i kraft den 1 januari 2007.

Om konvertibler eller teckningsoptioner har getts ut före den tidpunkten och det i emissionsvillkoren finns bestämmelser om hur dessa instrument skall behandlas i samband med inlösen av minoritetsaktier, skall dessa villkor fortsätta att gälla.

Den förlängda preskriptionstiden för brott mot de s.k. målvaktsbestämmelserna skall inte omfatta brott som har begåtts innan de nya bestämmelserna träder i kraft.

Promemorians förslag:

Remissinstanserna:

Skälen för regeringens förslag: Den nya aktiebolagslagen trädde i kraft den 1 januari 2006. Det är önskvärt att de regler som föreslås i denna promemoria träder i kraft så snart som möjligt efter denna tidpunkt. Samtidigt är det angeläget att berörda företag och myndigheter får tillräcklig tid att förbereda sig för de nya reglerna. Mot den bakgrunden och med hänsyn till den tid som de olika leden i berednings-

processen kan väntas ta framstår den 1 januari 2007 som en lämplig tidpunkt för ikraftträdande.

I lagrådsremissen föreslås att aktiebolagslagens bestämmelser om inlösen av konvertibler och teckningsoptioner i fortsättningen skall vara tvingande. Till skillnad från vad som gäller enligt nuvarande bestämmelser skall det alltså inte vara möjligt att reglera saken på annat sätt i emissionsvillkoren. Det är dock rimligt att sådana villkor som har beslutats före lagändringens ikraftträdande, enligt då gällande bestämmelser, skall gälla även framöver. Vi föreslår därför en särskild övergångsbestämmelse av innebörd att villkor i emissionsbeslut som meddelats före lagändringens ikraftträdande fortsätter att vara giltiga.

I lagrådsremissen föreslås vidare att bestämmelserna om ansvarsgenombrott i advokataktiebolag upphävs. Av allmänna civilrättsliga principer följer att den som har förvärvat en ersättningsrätt enligt äldre bestämmelser behåller denna rätt även efter att bestämmelserna har upphävts eller ändrats. Det innebär att klienter som har förvärvat en ersättningsrätt enligt de nuvarande bestämmelserna behåller denna rätt även efter att dessa har slutat att gälla. Någon särskild övergångsbestämmelse om detta behövs inte (jfr prop. 2000/01:68 s. 62 och prop. 2004/05:85 s. 497).

I lagrådsremissen klargörs att det skadeståndsansvar som styrelseledamöter m.fl. har gentemot aktieägare och tredje man omfattar även överträdelse av EG:s s.k. IAS-förordning. Det har tidigare varit oklart vad som har gällt i detta avseende. Den eventuella utvidgning av skadeståndsansvaret som de nya bestämmelserna innebär bör, i enlighet med allmänna lagstiftningsprinciper, gälla endast överträdelse som begås efter de nya bestämmelsernas ikraftträdande. För detta krävs inte några särskilda övergångsbestämmelser.

Lagrådsremissen innehåller ett förslag till förlängd preskriptionstid när det gäller brott mot aktiebolagslagens s.k. målvaktsbestämmelser. Den förlängda preskriptionstiden bör dock inte omfatta brott som har begåtts innan de nya bestämmelserna träder i kraft. Det följer av allmänna principer (jfr 12 § brottsbalkens promulgationslag) och kräver inte några särskilda övergångsbestämmelser.

När det gäller de övriga lagändringar som föreslås i lagrådsremissen behövs det inte några övergångsbestämmelser.

14 Konsekvenser

I lagrådsremissen föreslås att aktiebolagslagens bestämmelser om ansvarsgenombrott i advokataktiebolag upphävs. Bestämmelserna har sällan aktualiserats i praktiken. Såsom har konstaterats i avsnitt 4 får upphävandet av bestämmelserna dessutom endast betydelse i fråga om s.k. byråuppdrag. Det kan därför antas att förändringen inte medför några betydande konsekvenser vare sig för advokatbranschen eller för klienterna. De minskade möjligheter att kräva delägare på ersättning som reformen innebär förväntas inte gå ut över klienterna, eftersom dessa i allmänhet åtnjuter ett fullgott skydd genom de försäkringar som advokatbyråer är skyldiga att hålla sig med.

Lagrådsremissen innehåller också förslag som syftar till att komma till rätta med vissa missbruk av nuvarande fusionsbestämmelser. Åtgärderna kan väntas ha positiva effekter för aktiemarknadens funktion och för förtroendet för denna. De innebär också att minoritetsaktieägares ställning i samband med övertaganden av och samgåenden mellan bolag stärks. De nya reglerna om sakkunnigyttranden vid en viss typ av fusion och en viss typ av delning innebär vissa ökade kostnader för de bolag som är inblandade i en sådan transaktion. De förfaranden som det är fråga om är dock förhållandevis ovanliga. Det kan således antas att bestämmelserna relativt sällan kommer att komma till praktisk användning. De tillkommande kostnaderna är dessutom marginella i förhållande till kostnaderna i övrigt för att genomföra en fusion eller delning av detta slag.

Inom ramen för de nya bestämmelserna om fusion och delning ges Bolagsverket en ny uppgift, nämligen att efter ansökan utse sakkunniga personer med uppgift att uttala sig om fusions- eller delningsvederlaget. Den ökade arbetsbelastning som detta innebär för Bolagsverket är marginell i förhållande till verkets uppgifter i övrigt. De kostnader som den medför skall finansieras genom avgifter enligt principen om full kostnadstäckning.

Avsaknaden av regler om sammanläggning av aktier har i några fall inneburit problem för svenska aktiemarknadsbolag. De nya regler som föreslås i lagrådsremissen syftar till att komma till rätta med dessa problem och kan således väntas ha vissa positiva effekter. För näringslivet i stort torde dock de nya reglerna ha liten betydelse.

Bestämmelserna om vinstandelslån i den nya aktiebolagslagen har utformats på ett sådant sätt att de har inneburit en begränsning av svenska bolags finansieringsmöjligheter i förhållandet till vad som har gällt tidigare. I lagrådsremissen föreslås en återgång till det tidigare rättsläget. Förändringen kan antas få positiva effekter för de bolag som använder sig av denna typ av finansiella instrument

Med undantag för den marginella kostnadsökning som de nya fusions- och delningsbestämmelserna kan medföra (se ovan) väntas förslagen i denna remiss inte innebära några ökade kostnader eller olägenheter, vare sig för företagen eller för det allmänna.

15 Författningskommentar

15.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

Ändringen i 10 kap. 25 § är en följdändring med anledning av förslaget till ändring i 23 kap. 33 § aktiebolagslagen. För kommentarer hänvisas till kommentaren till den sistnämnda bestämmelsen.

15.2 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

1 kap. 3 §

I ett aktiebolag har aktieägarna inte något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser.

I 25 kap. 19 § finns bestämmelser om personligt betalningsansvar för aktieägare i samband med likvidationsskyldighet på grund av kapitalbrist.

Skälen för förslaget har behandlats i avsnitt 4.

I paragrafen har hittills funnits ett andra stycke med bestämmelser om ansvarsgenombrott i advokataktiebolag. Bestämmelserna har utgått. Huvudregeln i första stycket om att aktieägarna inte har något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser skall alltså i fortsättningen gälla även advokataktiebolag.

Av rättspraxis (se främst NJA 1973 s. 42 och NJA 2000 s. 639) framgår att ett stort antal typer av advokatuppdrag är personliga i den mening att uppdraget inte kan anses vara mottaget på advokatbyråns vägnar. I sådana uppdrag ansvarar advokaten personligen för förpliktelser mot klienten även om advokaten bedriver sin verksamhet i aktiebolagsform. När det gäller sådana uppdrag får alltså upphävandet av bestämmelserna om ansvarsgenombrott inte någon betydelse.

Av allmänna civilrättsliga principer följer att den som har förvärvat en ersättningsrätt enligt äldre bestämmelser behåller denna rätt även efter att bestämmelserna har upphävts eller ändrats. Det innebär att klienter som har förvärvat en ersättningsrätt enligt de tidigare bestämmelserna behåller denna rätt även efter att dessa har slutat att gälla.

1 kap. 9 §

Bestämmelser om betydelsen av följande begrepp, termer och uttryck finns i nedan angivna paragrafer:

absorption	23 kap. 1 §
apportegendom	2 kap. 6 §
avstämningsbolag	10 §
avstämningsförbehåll	10 §
byte av redovisningsvaluta	3 kap. 8 §
delning	24 kap. 1 §
delningsvederlag	24 kap. 2 §
dotterföretag	11 §
emissionsbeslut	11 kap. 2 §
emissionsbevis	11 kap. 4 §
fondaktie	11 kap. 4 §
fondaktierätt	11 kap. 4 §
fondaktierättsbevis	11 kap. 4 §
fondemission	12 kap. 1 §
fusion	23 kap. 1 §
fusionsvederlag	23 kap. 2 §
företrädesrätt	4 kap. 3 §
förköpsförbehåll	4 kap. 18 §
hembudsförbehåll	4 kap. 27 §
inlösenförbehåll	20 kap. 31 §

interimsbevis	6 kap. 9 §
kapitalandelslån	11 kap. 11 §
kombination	23 kap. 1 §
koncern	11 §
konvertering	11 kap. 4 §
konvertibel	11 kap. 4 §
kvotvärde	6 §
lekmannarevisor	10 kap. 1 §
lösenbevis	22 kap. 13 §
maximikapital	3 kap. 1 §
minimikapital	3 kap. 1 §
moderbolag	11 §
omvandlingsförbehåll	4 kap. 6 §
<i>sammanläggning av aktier</i>	4 kap. 46 §
samtyckesförbehåll	4 kap. 8 §
stiftare	2 kap. 1 §
stiftelseurkund	2 kap. 5 §
särskild delgivningsmottagare	8 kap. 40 §
särskild firmatecknare	8 kap. 37 §
särskild granskare	10 kap. 21 §
teckningsoption	11 kap. 4 §
teckningsoptionsbevis	11 kap. 4 §
teckningsrätt	11 kap. 4 §
teckningsrättsbevis	11 kap. 4 §
<i>tillämplig lag om årsredovisning</i>	12 a §
<i>uppdelning av aktier</i>	4 kap. 46 §
vinstandelslån	11 kap. 11 §
årsstämma	7 kap. 10 §

Paragrafen innehåller en lista med ett antal begrepp, termer och uttryck som används i lagen. Som en följd av att definitionerna av kapitalandelslån och vinstandelslån har kommit till tydligare uttryck i 11 kap. 11 § har listan kompletterats med dessa båda begrepp. I listan har också tagits upp begreppet ”tillämplig lag om årsredovisning” som definieras i 12 a §. Vidare har begreppen sammanläggning av aktier och uppdelning av aktier lagts till som en följd av de nya bestämmelserna om sådana beslut i 4 kap. 46 §.

Begreppet tillämplig lag om årsredovisning

1 kap. 12 a §

Med tillämplig lag om årsredovisning avses i denna lag årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i fråga om aktiebolag som helt eller delvis omfattas av lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, den lagen och de föreskrifter som har meddelats med stöd av den. I fråga om bolag som omfattas av artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder avses även de redovisningsstandarder som har godkänts med stöd av förordningen.

I paragrafen har preciserats vad som avses med det på flera ställen i lagen (se t.ex. 8 kap. 41 §, 9 kap. 31 och 33 §§ samt 29 kap. 1 och 33 §§) använda begreppet ”tillämplig lag om årsredovisning”. Frågan har behandlats i avsnitt 12. Liksom hittills innefattar begreppet i första hand årsredovisningslagen (ÅRL) eller, i fråga om de bolag som omfattas av

lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL), den lagen. Beträffande de senare bolagen innefattar begreppet också de föreskrifter som Finansinspektionen har meddelat med stöd av ÅRKL. Av ÅRL och ÅRKL följer en skyldighet att iaktta god redovisningssed. Det innebär att också de redovisningsnormer som har utvecklats inom ramen för god redovisningssed ingår i begreppet ”tillämplig lag om årsredovisning”.

Bolag som omfattas av artikel 4 i den s.k. IAS-förordningen – i princip noterade bolag – är enligt förordningen skyldiga att vid upprättandet av sina koncernredovisningar följa vissa internationella redovisningsstandarder som kommissionen har antagit, främst de s.k. International Financial Reporting Standards (se närmare prop. 2004/05:24 s. 56 f.). Av förevarande paragraf följer att för dessa bolag utgör också dessa redovisningsstandarder, i aktiebolagslagens mening, ”tillämplig lag om årsredovisning”.

2 kap. 5 §

I stiftelseurkunden skall stiftarna ange

1. hur mycket som skall betalas för varje aktie (teckningskursen), och
2. fullständigt namn, personnummer eller, om sådant saknas, födelse-datum samt postadress för styrelseledamot och revisor samt, i förekommande fall, styrelsesuppleant, revisorssuppleant och lekmannarevisor.

I förekommande fall skall det även anges om

1. en aktie skall kunna tecknas med rätt eller skyldighet att betala aktien med annan egendom än pengar,
2. en aktie skall kunna tecknas med rätt eller skyldighet för bolaget att överta egendom mot någon annan ersättning än aktier,
3. en aktie skall kunna tecknas med andra villkor,
4. bolaget skall ersätta kostnader för bolagets bildande, och
5. någon på något annat sätt skall få särskilda rättigheter eller förmåner av bolaget.

En sådan bestämmelse som avses i andra stycket skall återges i sin helhet i stiftelseurkunden.

Teckningskursen enligt första stycket 1 får inte understiga aktiens kvotvärde. *Kvotvärdet skall därvid beräknas på grundval av bolagsordningens uppgifter om aktiekapital och antal aktier.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om stiftelseurkundens innehåll. Stiftelseurkunden skall bl.a. innehålla uppgift om teckningskursen för aktierna. Teckningskursen får inte understiga aktiens kvotvärde. En akties kvotvärde utgör enligt 1 kap. 6 § dess andel i aktiekapitalet. Vid bolagets bildande finns det dock inte i egentlig mening vare sig några aktier eller något aktiekapital. I den nya andra meningens i *tredje stycket* har klargjorts att kvotvärdet i detta sammanhang därför skall bestämmas på grundval av bolagsordningens uppgifter om aktiekapital och antal aktier. Frågan har behandlats i avsnitt 6.

2 kap. 15 §

Betalningen för en aktie får inte understiga aktiens kvotvärde. *Kvotvärdet skall därvid beräknas på grundval av bolagsordningens uppgifter om aktiekapital och antal aktier*

Om en aktie har tecknats med villkor som strider mot första stycket, skall ett belopp som motsvarar aktiens kvotvärde ändå betalas.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att betalningen för en aktie inte får understiga aktiens kvotvärde. I *första stycket* andra meningen har tagits in en bestämmelse om att kvotvärdet därvid skall beräknas på grundval av bolagsordningens uppgifter om aktiekapital och antal aktier. Ändringen är av samma slag som ändringen i 5 §.

4 kap. 46 §

Ett beslut som innebär att antalet aktier i bolaget ökas genom att en aktie delas upp på flera (uppdelning av aktier) eller minskas genom att två eller flera aktier byts ut mot ett mindre antal aktier (sammanläggning av aktier) fattas av bolagsstämman. Vid sammanläggning av aktier skall bestämmelserna i 47–50 §§ tillämpas.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om uppdelning och sammanläggning av aktier. De frågor som regleras i paragraferna har behandlats i avsnitt 7.

Med uppdelning av aktier avses det som tidigare har brukat benämnas ”split”, nämligen att antalet aktier i bolaget ökas genom att en aktie delas upp på flera. Sammanläggning av aktier innebär att antalet aktier minskas genom att två eller flera aktier byts ut mot ett mindre antal aktier. Aktiekapitalet påverkas inte och varje aktie kommer därför efter åtgärden att ha ett annat kvotvärde än den hade dessförinnan. Sammanläggning av aktier skiljer sig därmed från sådan indragning av aktier som kan ske i samband med minskning av aktiekapitalet (jfr 20 kap. 2 §).

Beslut om uppdelning eller sammanläggning av aktier kan fattas i alla typer av aktiebolag. I 47 och 49 §§ görs dock, såvitt gäller sammanläggning, skillnad på aktier som är föremål för handel och andra aktier.

Beslut om uppdelning eller sammanläggning fattas av bolagsstämman. I vissa fall måste stämman inför eller i samband med ett sådant beslut även besluta att ändra bolagsordningens uppgift om antalet aktier. Om bolagsordningen anger ett visst lägsta och högsta antal aktier och det nya antalet aktier ryms inom detta spann behövs dock inte något sådant beslut.

När det gäller sammanläggning av aktier som inte är föremål för handel på börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad krävs att samtliga aktieägare vars rätt berörs samtycker till sammanläggningen (se 47 §). I övrigt uppställs inte något krav på kvalificerad majoritet för ett beslut om sammanläggning eller uppdelningen av aktier. Det innebär att huvudregeln i 7 kap. 40 § är tillämplig. Bolagsstämmans beslut utgörs sålunda av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst. Om beslutet förutsätter en ändring av bolagsordningens uppgift om antalet aktier gäller dock för det beslutet de majoritetskrav som i allmänhet gäller för beslut om ändring av bolagsordningen. Det innebär att det normalt fordras två tredjedelars majoritet (jfr 7 kap. 42 §). Om beslutet i ett enskilt fall skulle strida mot generalklausulen (jfr 7 kap. 47 §), fordras att samtliga aktieägare går med på beslutet.

I 47–50 §§ finns ytterligare bestämmelser om sammanläggning av aktier. När det gäller uppdelning av aktier innehåller däremot lagen – bortsett från en särskild registreringsbestämmelse i 27 kap. 8 § – inte några bestämmelser utöver de som finns i förevarande paragraf.

4 kap. 47 §

Ett beslut om sammanläggning av aktier är giltigt endast om samtliga aktieägare vars rätt berörs av beslutet har lämnat sitt samtycke. Detta gäller dock inte beträffande aktieägare vars samtliga aktier är föremål för handel på en svensk eller utländsk börs, auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

Ett särskilt problem vid sammanläggning av aktier gäller hanteringen av sådana ”udda” aktier som sammanläggningen kan ge upphov till. Om ett bolag beslutar om sammanläggning på så sätt att fem gamla aktier skall utgöra en ny aktie, uppkommer frågan hur man skall behandla aktieägare vars sammanlagda antal aktier inte är delbart med fem. Såvitt gäller aktier som är föremål för handel på börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad hanteras frågan genom en särskild bestämmelse om försäljning av aktier (se 50 §). Förevarande paragraf syftar till att säkerställa att inte heller ägare till aktier som inte är föremål för sådan handel drabbas av olägenheter till följd av ett sammanläggningsbeslut. Paragrafen innebär att det för ett giltigt beslut om sammanläggning av sådana aktier krävs, utöver vad som följer av sedvanliga majoritetskrav i 7 kap., att samtliga aktieägare vars rätt berörs av sammanläggningen har lämnat sitt samtycke. Med aktieägare ”vars rätt berörs” avses sådana aktieägare som till följd av sammanläggningsbeslutet får överskjutande aktier som inte kan användas för utbyte mot nya aktier. I vad mån så är fallet, får bedömas med hänsyn till aktiernas fördelning enligt den enligt 7 kap. 28 § tillhandahållna aktieboken. Om ägarförhållandena och sammanläggningskvoten är sådana att det inte uppkommer några överskjutande aktier, blir bestämmelsen däremot inte tillämplig. I sådana fall är det tillräckligt att det grundläggande kravet på enkel majoritet är uppfyllt.

4 kap. 48 §

Ett beslut om sammanläggning av aktier skall innehålla uppgift om den dag då sammanläggningen skall verkställas. Denna dag får inte infalla tidigare än fyra veckor från dagen för beslutet.

I paragrafen uppställs ett krav på att ett beslut om sammanläggning av aktier skall innehålla uppgift om den dag då sammanläggningen verkställs. Denna dag får infalla tidigast fyra veckor från beslutsdagen. Den angivna tidsfristen ger aktieägarna viss möjlighet att på egen hand anpassa sitt aktieinnehav med hänsyn till sammanläggningen.

4 kap. 49 §

I bolag som inte är avstämningsbolag skall ett beslut om sammanläggning av aktier genast sändas till aktieägare, vars postadress är känd för bolaget. Detta gäller dock inte, om samtliga aktieägare har varit företrädare vid den bolagsstämma som har beslutat om sammanläggningen.

Paragrafen, som är tillämplig endast på kupongbolag, ålägger bolaget att se till att aktieägarna på visst sätt underrättas om sammanläggningsbeslutet. Bestämmelserna överensstämmer med vad som gäller beträffande vissa emissionsbeslut. I avstämningsbolag underrättas aktieägarna i stället genom den centrala värdepappersförvararens försorg om hur många aktier han eller hon har på sitt konto efter sammanläggningen samt om eventuell rätt till likvid från försäljning enligt 50 §.

4 kap. 50 §

Om en aktieägars innehav av aktier av visst slag inte motsvarar ett fullt antal nya aktier, övergår överskjutande aktier i bolagets ägo på den dag som avses i 48 §. Efter sammanläggningen skall aktier som har tillförts bolaget på detta sätt och som är föremål för sådan handel som avses i 47 § säljas genom bolagets försorg och på bolagets bekostnad. Försäljningen skall ske utan dröjsmål och verkställas genom ett värdepappersinstitut. Den betalning som flyter in vid försäljningen skall fördelas mellan aktieägarna efter deras andel i de aktier som har sålts.

Ett beslut om sammanläggning av aktier verkställs på så sätt att bolaget eller den centrala värdepappersförvararen per den dag som har angetts i beslutet så långt möjligt sammanlägger respektive aktieägars gamla aktier till nya aktier. I vissa fall kommer det därefter att kvarstå överskjutande gamla aktier. Förevarande paragraf innehåller särskilda bestämmelser om hur sådana överskjutande aktier skall hanteras. Bestämmelserna innebär att sådana aktier övergår i bolagets ägo. Om aktierna är föremål för handel på börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad, är bolaget därefter skyldigt att låta försälja de aktier som har tillkommit genom sammanläggning av överskjutande aktier. Med ”annan reglerad marknad” avses detsamma som i exempelvis 19 kap. 13 § (jfr prop. 1999/2000:34 s. 63 f., se även prop. 2004/05:158 s. 63 f.).

Bolaget skall överlämna till ett värdepappersinstitut att ombesörja försäljningen. Med värdepappersinstitut avses här detsamma som i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, nämligen värdepappersbolag, svenskt bankinstitut som har fått tillstånd att driva värdepappersrörelse och utländska företag som driver värdepappersrörelse från filial här i landet.

Vad som inflyter vid försäljningen skall fördelas mellan aktieägarna i förhållande till deras andel i de sålda aktierna. Det innebär bl.a. att, om det inte visar sig möjligt att sälja samtliga aktier, den härav föranledda förlusten skall slås ut på samtliga aktieägare. Bestämmelsen om fördelningen av de inplutna medlen är emellertid inte avsedd att förhindra att varje aktieslag behandlas var för sig vid fördelningen. En sådan uppdel-

ning kan tvärtom vara naturlig om det finns en påtaglig prisskillnad mellan de olika aktieslagen.

Kostnaden för försäljningen skall bäras av bolaget.

Bestämmelserna om försäljning av överskjutande aktier har uppställts i aktieägarnas intresse. Bolaget kan därför avvika från bestämmelsen om de berörda aktieägarna ger sitt samtycke till det. Eftersom det i lagen beskrivna förfarandet kan vara kostsamt, kan det ibland finnas anledning för bolaget eller majoritetsaktieägarna att söka inhämta sådant samtycke. En möjlighet är att, såsom torde förekomma redan i dag, en majoritetsaktieägare skänker minoritetsaktieägarna de extra aktier som dessa behöver för att kunna byta till sig nya aktier. Någon gång kan fördelarna med sammanläggningen vara så stora att det kan godtas att bolaget självt skänker minoritetsaktieägarna enstaka aktier. Sådana åtgärder får dock givetvis inte vara av den art att de strider mot generalklausulen i 7 kap. 47 §.

Paragrafens bestämmelser om försäljning av aktier gäller endast aktier som är föremål för handel på börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad. I den mån ett sammanläggningsbeslut resulterar i överskjutande aktier som inte är föremål för sådan handel har bolaget följaktligen i princip förhållandevis fria ramar att besluta om en lämplig hantering av dessa aktier. Hanteringen måste emellertid givetvis stå i överensstämmelse med allmänna bolagsrättsliga regler och principer om likabehandling av aktieägare m.m. (se även kommentaren till 19 kap. 5 §). Enligt 47 § krävs dessutom att samtliga aktieägare vars rätt berörs av sammanläggningen samtycker till åtgärden (se vidare kommentaren till den bestämmelsen).

6 kap. 7 §

Bolaget får hålla inne utdelning och emissionsbevis som avser en aktie till dess att aktiebrevet lämnas in för anteckning eller för utbyte, om

1. det enligt denna lag skall göras en anteckning på aktiebrevet, eller
2. aktiebrevet skall bytas ut därför att de aktier som aktiebrevet avser skall omvandlas till aktier av ett annat slag *eller läggas samman till ett färre antal aktier.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om bolagets rätt att i vissa situationer hålla inne utdelning som belöper på viss aktie. Genom ett tillägg i *punkten 2* har bestämmelsen gjorts tillämplig på den situationen att en aktieägare efter ett beslut om sammanläggning av aktier inte lämnar in sina aktiebrev för utbyte. Syftet med tillägget är att underlätta för bolaget att samla in äldre aktiebrev i anslutning till sådana beslut. En följd av en sammanläggning kan nämligen bli att det finns fler utestående aktiebrev än vad det finns aktier.

Någon motsvarande bestämmelse finns inte såvitt gäller uppdelning av aktier (jfr prop. 2004/05:85 s. 588). Behovet av att få in utestående aktiebrev i en sådan situation är inte lika påtagligt. Aktiebrev representerar ju fortfarande aktier i bolaget, låt vara en mindre andel än vad som var fallet före uppdelningen. Inget hindrar dock att aktiebrev även i en sådan situation byts ut efter överenskommelse med bolaget.

Om en aktieägare inte kan lämna in sina aktiebrev på grund av att dessa har förkommit, kan han eller hon ansöka om dödning av aktiebrevet enligt lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

7 kap. 26 §

Om en bestämmelse i denna lag eller bolagsordningen som rör kallelse till bolagsstämman eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i något ärende, får bolagsstämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Även utan sådant samtycke får dock bolagsstämman avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt *lag eller* bolagsordningen skall tas upp vid bolagsstämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att en extra bolagsstämma skall sammankallas för att behandla ärendet.

Paragrafen behandlar frågan om i vilken mån bolagsstämman kan fatta giltigt beslut trots att kallelse till stämma inte har skett i enlighet med lagens och bolagsordningens föreskrifter. Huvudregeln är att bolagsstämmans beslut i ett sådant fall kan upphävas eller ändras efter klander. Detta gäller dock inte om bristen består i att beslut har fattats i ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen och detta ärende var sådant som enligt bolagsordningen skall tas upp vid stämman. Enligt 1975 års aktiebolagslag skulle i bolagsordningen anges alla de ärenden som enligt lag skall behandlas på stämma. Något motsvarande krav uppställs inte i den nya aktiebolagslagen. Det innebär att undantaget i den lagen hittills inte har omfattat sådana ärenden som är obligatoriska enligt lag (se 7 kap. 11 §), såvida bolaget inte har valt att också ange dessa i bolagsordningen. Denna förändring av rättsläget synes inte har varit avsedd och kan knappast anses sakligt motiverad. Lagtexten har därför justerats så att undantaget omfattar ärenden som skall behandlas vid bolagsstämma *antingen enligt lag eller enligt bolagsordningen*.

11 kap. 11 §

Ett beslut om att bolaget skall ta upp ett lån där räntan *helt eller delvis är beroende av utdelningen till aktieägarna eller bolagets resultat (vinstandelslån)* skall fattas av bolagsstämman eller, efter bolagsstämmans bemyndigande, av styrelsen. Detsamma gäller lån där *det belopp som skall återbetalas helt eller delvis är beroende av utdelningen till aktieägarna, kursutvecklingen på bolagets aktier, bolagets resultat eller bolagets finansiella ställning (kapitalandelslån)*.

Ett bemyndigande enligt första stycket får inte sträcka sig längre än till nästa årsstämma.

I *första stycket* har definitionen av vinstandelslån justerats. Skälen för detta har behandlats i avsnitt 9. Den ändrade lydelsen innebär i sak en återgång till rättsläget före tillkomsten av den nya aktiebolagslagen. Sålunda definieras vinstandelslån som ett lån där räntan är helt eller delvis är beroende av utdelningen till aktieägarna eller bolagets resultat. Lån där räntan knyts till kursutvecklingen på bolagets aktier eller bolagets finansiella ställning omfattas inte längre av definitionen. Det

innebär att beslut om att ta upp lån av det senare slaget i fortsättningen inte behöver fattas av eller gå tillbaka på ett bemyndigande från bolagsstämman. Ett exempel på en lånetyp som med den nya lydelsen tveklöst faller utanför definitionen är lån där parterna inledningsvis fastställer en viss räntesats men där denna kan justeras om bolagets finansiella ställning förändras.

Med den nya formuleringen blir skillnaden mellan bolagets finansiella ställning och bolagets resultat av betydelse. Med resultat avses här den vinst eller förlust som bolaget har gjort under en viss period, såsom detta kommer till uttryck i bolagets resultaträkning. Den finansiella ställningen är ett bredare begrepp som betecknar bolagets sammantagna ekonomiska situation. Den finansiella ställningen kan mätas i olika nyckeltal, bland vilka relationen mellan eget och främmande kapital (soliditet) ofta anses vara av särskilt intresse.

Ändringen får betydelse även vid tillämpningen av 16 kap. 7 § och 32 kap. 7 §.

Definitionen av kapitalandelslån är oförändrad.

13 kap. 5 §

I förekommande fall skall förslaget enligt 3 § innehålla uppgift om

1. de nya aktiernas aktieslag, om det i bolaget finns eller kan ges ut aktier av olika slag,

2. huruvida förbehåll enligt 4 kap. 6, 8, 18 eller 27 § eller 20 kap. 31 § som gäller för gamla aktier i bolaget skall gälla för de nya aktierna,

3. att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som emissionsbevis,

4. att överskjutande teckningsrätter skall säljas enligt 11 kap. 9 §,

5. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen,

6. att nya aktier skall betalas med apportegendom eller i annat fall på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att en aktie skall tecknas med kvittningsrätt,

7. övriga särskilda villkor för aktieteckning, och

8. bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen utser inom sig att innan teckningstiden börjar löpa besluta om vilket belopp som bolagets aktiekapital skall ökas med och vilket belopp som skall betalas för varje ny aktie.

Om emissionsbeslutet förutsätter ändring av bolagsordningen, skall också detta anges.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från dagen för beslutet.

I fråga om apportegendom gäller bestämmelserna i 2 kap. 6 §.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 6 får lämnas endast om konvertiblerna skall noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, skall bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller *fem vardagar* före avstämningsdagen.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 39 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som skall ingå i ett förslag till beslut om emission av aktier. Av 13 kap. 11 § framgår att flertalet av uppgifterna skall ingå även i själva emissionsbeslutet. En nyhet i 2005

års aktiebolagslag var att bolagsstämman, såvitt gäller aktier som skall noteras på börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad, kan uppdra åt styrelsen att i samband med en nyemission av aktier fastställa ökningsbeloppet och teckningskursen. Enligt paragrafens hittillsvarande lydelse (se *femte stycket*) skall bemyndigandet utformas så att villkoren bestäms senast tre dagar före avstämningsdagen, om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emission. I samband med att VPC och Stockholmsbörsen såg över sina rutiner inför ikraftträdandet av den nya aktiebolagslagen uppmärksammades att denna tid i vissa fall är otillräcklig. Så blir fallet om de tre dagarna omfattar även dagar då värdepapperscentralen respektive börsen är stängd, dvs. främst lördagar, söndagar och allmän helgdag. För att komma till rätta med dessa problem – och för att ge berörda en viss marginal vid hanteringen – har tidsperioden ändrats till att omfatta minst fem vardagar.

Motsvarande ändring har gjorts i 14 kap. 5 § och 15 kap. 5 §.

14 kap. 5 §

I förekommande fall skall förslaget enligt 3 § innehålla uppgift om

1. att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som emissionsbevis,
2. att överskjutande teckningsrätter skall säljas enligt 11 kap. 9 §,
3. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen,
4. det belopp som skall betalas för varje teckningsoption,
5. den tid inom vilken teckningsoptionerna skall betalas eller att teckning skall ske genom betalning enligt 15 § tredje stycket,
6. att teckningsoptionerna skall betalas med apportegendom eller i annat fall på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att teckningsoptioner skall tecknas med kvittningsrätt,
7. övriga särskilda villkor för tecknande av teckningsoptioner, och
8. bemyndigande för styrelsen eller den styrelsen utser inom sig att innan teckningstiden börjar löpa besluta om det antal teckningsoptioner som skall ges ut, vilket belopp som skall betalas för varje teckningsoption, teckningskursen samt sådana villkor som avses i 7.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från dagen för beslutet.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 8 får lämnas endast om teckningsoptionerna skall noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, skall bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller *fem vardagar* före avstämningsdagen.

Ändringen i *tredje stycket* är av samma slag som ändringen i 13 kap. 5 §.

15 kap. 5 §

I förekommande fall skall förslaget enligt 3 § innehålla uppgift om

1. att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som emissionsbevis,
2. att överskjutande teckningsrätter skall säljas enligt 11 kap. 9 §,
3. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen,

4. att konvertiblerna skall betalas med apportegendom eller i annat fall på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att en konvertibel skall tecknas med kvittningsrätt,

5. övriga särskilda villkor för det lån som bolaget tar genom emissionen, och

6. bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen utser inom sig att innan teckningstiden börjar löpa besluta om lånebelopp, det belopp som skall betalas för varje konvertibel, räntefot, konverteringskursen samt sådana villkor som avses i 5.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från tidpunkten för beslutet.

I fråga om apportegendom gäller bestämmelserna i 2 kap. 6 §.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 6 får lämnas endast om konvertiblerna skall noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, skall bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller *fem vardagar* före avstämningsdagen.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 41 §.

Ändringen i *fjärde stycket* är av samma slag som ändringen i 13 kap. 5 §.

19 kap. 5 §

Ett aktiebolag får

1. förvärva egna aktier för vilka ersättning inte skall betalas,
2. förvärva egna aktier som ingår i en affärsrörelse som bolaget övertar, om aktierna representerar en mindre andel av bolagets aktiekapital,
3. lösa in egna aktier enligt 25 kap. 22 §,
4. på auktion ropa in egna aktier som har utmätts för bolagets fordran, och
5. *överta egna aktier enligt 4 kap. 50 §.*

I paragrafen klarläggs att ett övertagande av aktier enligt 4 kap. 50 § inte står i strid med aktiebolagslagens principiella förbud mot att förvärva egna aktier. Av nämnda paragraf följer att bolaget är skyldigt att avyttra sådana aktier som är föremål för handel på börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad. När det gäller andra aktier innehåller 4 kap. inte några förfaringsregler. Om bolaget i ett sådant fall tar över överskjutande aktier blir 19 kap. 6 § tillämplig. Den innebär att även sådana aktier skall avyttras. Det skall ske så snart som möjligt, dock senast tre år efter övertagandet. Aktier som inte har avyttrats inom denna tid blir ogiltiga, varefter bolagets aktiekapital skall minskas med de ogiltiga aktiernas andel av aktiekapitalet.

20 kap. 24 §

Om tillstånd krävs enligt 23 §, skall bolaget skriftligen underrätta sina kända borgenärer om minskningsbeslutet. Underrättelserna skall innehålla uppgift om att bolaget avser att ansöka om tillstånd att verkställa minskningsbeslutet samt uppgift om borgenärernas rätt enligt 27 § att motsätta sig att beslutet verkställs.

Borgenärerna behöver inte underrättas om *en revisor i ett skriftligt, undertecknat* yttrande uttalar att *han eller hon* inte har funnit att minskningen medför någon fara för borgenärerna. Inte heller behöver underrättelse sändas till borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön, pension eller annan ersättning som omfattas av lönegaranti enligt lönegarantilagen (1992:497).

För en revisor som avses i andra stycket gäller bestämmelserna i 14 § andra och tredje styckena.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att ett bolag som har beslutat om minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägare skall underrätta sina kända borgenärer om beslutet. I *andra stycket* görs undantag från denna skyldighet bl.a. för de fall då en revisor intygar att minskningen inte medför någon fara för borgenärerna. Såsom bestämmelsen hittills har varit utformad har den bara varit tillämplig när det varit fråga om minskningsbeslut av mer kvalificerad art. Detta beror på att paragrafen hittills har angett att uttalandet skall ingå i ett ”yttrande enligt 14 §”. Ett sådant yttrande upprättas bara när minskningen av aktiekapitalet genomförs med vissa särskilda inlösenvillkor (se 10 § första stycket 2). Några sakliga skäl för en sådan begränsning har inte ansetts föreligga. Bestämmelsen har därför gjorts generellt tillämplig. I de fall då det inte finns något yttrande enligt 14 § kan uttalandet lämpligen tas in i en separat handling.

I *tredje stycket* anges att bestämmelserna i 14 § andra och tredje styckena skall tillämpas när det gäller den revisor som avses i andra stycket i förevarande paragraf. Det innebär att den som upprättar yttrandet skall vara auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag. Vidare innebär hänvisningen att vissa bestämmelser i 9 kap. om tillhandahållande av upplysningar till revisorn m.m. skall tillämpas.

22 kap. 12 §

Innan frågan om lösenbeloppet slutligt har prövats, får skiljemännen eller, sedan talan har väckts vid domstol enligt 24 §, domstolen på yrkande av majoritetsaktieägaren i en särskild dom besluta om förhandstillträde för majoritetsaktieägaren.

Ett avgörande enligt första stycket får meddelas endast om

1. parterna är ense om att det finns lösningsrätt eller lösningskyldighet eller det annars står klart att en sådan rätt eller skyldighet finns, och
2. majoritetsaktieägaren har ställt säkerhet för kommande lösenbelopp och ränta och säkerheten har godkänts av skiljemännen eller domstolen.

Om beslut om förhandstillträde har meddelats, får majoritetsaktieägaren utöva de rättigheter som aktierna ger från och med den tidpunkt då domen om förhandstillträde vinner laga kraft *eller, om skiljemännen har beslutat enligt 24 § tredje stycket, från beslutet*. Vid denna tidpunkt inträder också de rättsverkningar som anges i 13 och 14 §§.

Paragrafen reglerar förhandstillträde till aktier i samband i mål om inlösen. Av *tredje stycket* framgår att förhandstillträdets effekter, enligt huvudregeln, inträder vid den tidpunkt då domen om förhandstillträde vinner laga kraft. I 22 kap. 24 § tredje stycket har det tagits in nya bestämmelser om att skiljemännen, under vissa förutsättningar, kan

besluta att förhandstillträdet får omedelbar verkan. Om ett sådant beslut meddelas, kan majoritetsaktieägaren utöva de rättigheter som aktierna ger redan från tidpunkten för det beslutet.

22 kap. 23 §

Majoritetsaktieägaren skall svara för ersättningen till skiljemännen och gode mannen samt för andra aktieägares kostnad. Om det finns särskilda skäl, får skiljemännen ålägga annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Beträffande aktieägares och den gode mannens kostnader gäller 18 kap. 8 § rättegångsbalken.

Om den gode mannen begär det, får skiljemännen ålägga majoritetsaktieägaren att ställa säkerhet för den gode mannens arvode och kostnader.

I paragrafen regleras kostnaderna för ett skiljeförfarande om inlösen av minoritetsaktier. Det *andra stycket* är nytt. Det innehåller en bestämmelse om att skiljemännen, på begäran av den gode mannen, kan ålägga majoritetsaktieägaren att ställa säkerhet för den gode mannens arvode och kostnader. Frågan har behandlats i avsnitt 5.4. Det ankommer på skiljemännen att – på grundval av de uppgifter som den gode mannen lämnar i sin begäran och med beaktande av eventuella invändningar från majoritetsaktieägaren – fastställa storleken på säkerheten. Om processen visar sig bli mer omfattande än vad som ursprungligen antagits kan skiljemännen, efter en ny begäran från den gode mannen, i ett senare skede besluta att ytterligare säkerhet skall ställas.

Lagen innehåller inte några särskilda regler om vad som gäller om majoritetsaktieägaren inte efterkommer skiljemännens beslut (jfr 38 § lagen [1999:116] om skiljeförfarande). Det har ansetts att sådana regler är obehövliga eftersom majoritetsaktieägaren är beroende av den gode mannens medverkan för att få en dom till stånd. Det har inte heller ansetts nödvändigt att ge majoritetsaktieägaren eller den gode mannen någon rätt till särskilt överklagande av skiljemännens beslut.

22 kap. 24 §

Part eller god man som är missnöjd med en skiljedom i en inlösentvist har rätt att väcka talan vid Stockholms tingsrätt inom sextio dagar från det att han eller hon fick del av skiljedomen i original eller bestyrkt kopia.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Skiljemännen får besluta att en skiljedom om förhandstillträde enligt 12 § gäller även om den inte har vunnit laga kraft. Ett sådant beslut får meddelas endast om domen grundar sig på ett medgivande från minoritetsaktieägarna.

Paragrafen innehåller bestämmelser om talan mot skiljedom i en inlösentvist (jfr avsnitt 5.2). Det *tredje stycket*, som är nytt, innehåller en särskild regel, tillämplig på domar om förhandstillträde enligt 22 kap. 12 §. Om en sådan dom grundar sig på medgivande från minoritetsaktieägarna, får skiljemännen besluta att domen skall gälla trots att den inte har vunnit laga kraft. Ett sådant beslut innebär att de rättsföljder som

är knutna till domen inträder omedelbart. Majoritetsaktieägaren har således rätt att direkt efter domen utöva de rättigheter som är förenade med de aktier som förhandstillrådet avser (jfr 22 kap. 12 § tredje stycket). Han eller hon har också rätt att omedelbart bli registrerad som ägare till aktierna i avstämningsregister (22 kap. 14 §) eller, såvitt gäller kupongbolag, få aktiebrev överlämnade till sig (22 kap. 13 §).

22 kap. 25 §

I allmän domstol svarar majoritetsaktieägaren för sina egna kostnader och för kostnader som har uppkommit för motpart eller god man genom att majoritetsaktieägaren har *väckt* talan, om inte annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken. I övrigt gäller vad som sägs i 18 kap. rättegångsbalken om skyldigheten att svara för kostnader i högre rätt.

Om minoritetsaktieägarna helt eller delvis skall svara för rättegångskostnader, skall dessa fördelas efter det antal aktier som var och en innehar. Om det finns särskilda skäl, får domstolen besluta om en annan fördelning. Bestämmelserna i 18 kap. 9 § rättegångsbalken skall inte tillämpas.

I *första stycket* har uttrycket ”fullföljt talan” ersatts av ”väckt talan”. Det senare uttrycket överensstämmer med den terminologi som används i övrigt i kapitlet (se främst 22 kap. 24 §).

22 kap. 26 §

En majoritetsaktieägare som utnyttjar sin rätt enligt 1 § att lösa in återstående aktier i bolaget har rätt att också lösa in teckningsoptioner och konvertibler som bolaget har gett ut. En innehavare av en sådan teckningsoption eller konvertibel har rätt att få denna inlöst av majoritetsaktieägaren, även om denne inte utnyttjar sin rätt till inlösen av aktier.

Har majoritetsaktieägaren enligt 6 § begärt att en tvist om inlösen skall avgöras av skiljemän, får teckningsoptionerna eller konvertiblerna inte utnyttjas för teckning eller konvertering förrän inlösentvisten har avgjorts genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft. Om den tid inom vilken optionsrätten får utnyttjas eller konvertering får ske löper ut dessförinnan, har innehavaren av teckningsoptionen eller konvertibeln ändå rätt att utnyttja optionen eller konvertibeln under tre månader efter det att avgörandet vann laga kraft.

Skälen för förslaget framgår av avsnitt 5.3.

I paragrafen, som reglerar inlösen av konvertibler och teckningsoptioner, har det tidigare tredje stycket utgått. Där fanns en bestämmelse av innebörd att bestämmelserna i första stycket var dispositiva i den bemärkelse att de skulle tillämpas endast om inte annat föreskrivits i emissionsvillkoren. Följden av att den bestämmelsen har utgått är att bestämmelserna i första stycket i fortsättningen är tvingande. Av en särskild övergångsbestämmelse följer att villkor i emissionsbeslut som meddelats före lagändringens ikraftträdande fortsätter att vara giltiga.

Sakkunnigytranden avseende fusionsvederlaget

23 kap. 14 a §

Vid fusion genom absorption där fusionsvederlaget helt eller delvis skall utgöras av pengar skall styrelsen i ett överlåtande bolag, på begäran av aktieägare i det bolaget, ansöka hos Bolagsverket om förordnande av två oberoende sakkunniga med uppgift att yttra sig om huruvida det föreslagna fusionsvederlaget är skäligt. En sådan begäran av aktieägare skall göras inom två veckor från det att uppgift om att fusionsplanen har registrerats har kungjorts enligt 27 kap. 3 §. Styrelsen, den verkställande direktören och revisorn i ett bolag som skall delta i fusionen har samma skyldigheter mot de sakkunniga som de har mot en revisor enligt 13 §.

De sakkunniga har rätt till skälig ersättning för arbete och kostnader. Ersättningen skall betalas av det överlåtande bolaget.

Första och andra styckena gäller inte vid fusion, där samtliga deltagande bolag är privata aktiebolag och alla aktieägare i bolagen har undertecknat fusionsplanen.

Paragrafen är ny. Den syftar till att, tillsammans med en ny majoritetsbestämmelse i 17 §, komma till rätta med vissa missbruk av fusionsbestämmelserna som har förekommit. Frågan har behandlats i avsnitt 5.1.

Paragrafen är tillämplig vid sådan fusion som sker genom absorption och där fusionsvederlaget helt eller delvis utgörs av pengar. Vid en sådan fusion har aktieägarna i det överlåtande bolaget rätt att kräva att det inhämtas två oberoende yttranden avseende fusionsvederlaget. Yttrandena kompletterar – och ersätter således inte – de revisorsyttranden som skall tas fram enligt 11 §. De personer som anlitas för bedömningen har samma rätt till underlag och information som revisorerna har (jfr 13 §).

De sakkunniga personerna utses av Bolagsverket på ansökan av styrelsen i ett överlåtande bolag. Styrelsen skall ge in en sådan ansökan om någon aktieägare i bolaget har begärt det.

Paragrafen uppställer inte några särskilda kvalifikationskrav e.d. på dem som anlitas som sakkunniga. Det ligger dock i sakens natur att de sakkunniga skall ha för uppgiften relevanta kunskaper och erfarenheter. De skall vidare vara oberoende, både i förhållande till berörda bolag och till varandra.

Sakkunnigytrandena skall upprättas skriftligen. De skall innehålla en bedömning av om huruvida det föreslagna fusionsvederlaget är skäligt. Om så bedöms inte vara fallet, är det lämpligt att de sakkunniga uttalar sig om vad som enligt deras uppfattning skulle vara ett skäligt vederlag. Därvid får vedertagna värderingsprinciper och bedömningsgrunder tillämpas. Viss ledning kan sökas i de regler och den praxis som gäller för fastställande av lösenbeloppet vid inlösen av minoritetsaktier (22 kap. aktiebolagslagen).

En aktieägares begäran om sakkunnigytranden skall ges in inom två veckor från det att uppgift om att fusionsplanen har registrerats har kungjorts.

De sakkunniga har rätt till skälig ersättning för sitt arbete och sina kostnader (se *andra stycket*). Det överlåtande bolaget står för kostnaderna.

Bestämmelserna om sakkunnigytranden blir enligt *tredje stycket* inte tillämpliga om fusionen berör enbart privata aktiebolag och alla

aktieägare i bolagen har undertecknat planen. Detta överensstämmer med vad som gäller beträffande bestämmelserna i 14 och 15 §§ och registrering av fusionsplanen respektive bolagsstämmans prövning av fusionsplanen.

De nya bestämmelserna kommer att gälla även för bolag som tillämpar lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (se 10 kap. 1 § den lagen). Det har inte ansetts erforderligt med några särskilda bestämmelser för dessa bolag.

23 kap. 16 §

Om en fråga om godkännande av fusionsplan enligt 15 § skall underställas bolagsstämman, gäller följande.

Styrelsen skall hålla planen med bifogade handlingar *och, i förekommande fall, sakkunnigyttranden enligt 14 a § tillgängliga* för aktieägarna under minst en månad eller, om samtliga bolag som deltar i fusionen är privata aktiebolag, minst två veckor före den bolagsstämma där frågan skall behandlas. Handlingarna skall hållas tillgängliga hos bolaget på den ort där styrelsen har sitt säte. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

I *andra stycket* har klargjorts att eventuella sakkunnigyttranden enligt 14 a § skall tillhandahållas aktieägarna före den stämma som skall ta ställning till fusionen.

23 kap. 17 §

Ett bolagsstämmobeslut om godkännande av fusionsplanen är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de aktier som är företrädade vid stämman.

Om det finns flera aktieslag i bolaget, skall vad som föreskrivs i första stycket även tillämpas inom varje aktieslag som är företrätt vid stämman.

Om något av de överlåtande bolagen är ett publikt aktiebolag och det övertagande bolaget är ett privat aktiebolag, är det publika aktiebolagets beslut om godkännande av fusionsplanen giltigt endast om det har biträtts av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

Vid fusion genom absorption där fusionsvederlaget helt eller delvis skall utgöras av pengar, är ett beslut enligt första stycket i ett överlåtande bolag giltigt endast om det har biträtts av aktieägare som företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

I paragrafen regleras majoritetskravet för beslut om fusion. Frågan har behandlats i avsnitt 5.1.

I *ffjärde stycket* har det tagits in en särskild majoritetsbestämmelse för beslut om fusion genom absorption där vederlaget helt eller delvis utgörs av pengar. Vid beslut om sådana fusioner krävs det att beslutet har biträtts av aktieägare som företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget. Den nya bestämmelsen har tillkommit för att förhindra att fusionsbestämmelserna används för att kringgå bestämmelserna om tvångsinlösen i 22 kap. Bestämmelsen är tillämplig endast vid beslut i

överlåtande bolag. För beslut i övertagande bolag gäller således huvudregeln i första stycket om två tredjedelar av avgivna röster och företrädda aktier.

23 kap. 33 §

Moderbolaget skall ansöka om tillstånd att verkställa fusionsplanen. Ansökan skall göras hos Bolagsverket. Den skall ges in *inom en månad efter det att fusionsplanen har blivit gällande hos moderbolaget och, om fusionsplanen har registrerats enligt 30 §, inom två år från det att uppgift om att planen har registrerats har kungjorts.*

Följande handlingar skall fogas till ansökan:

1. en kopia av fusionsplanen,
2. intyg från bolagens styrelser eller verkställande direktörer om att bolagens kända borgenärer har underrättats enligt 32 § och, i sådana fall som avses i 30 § andra stycket, att samtliga aktieägare i moderbolaget har undertecknat fusionsplanen, och
3. i förekommande fall, en kopia av protokollet från bolagsstämman som avses i 31 §.

Vid handläggningen av tillståndsärendet gäller bestämmelserna i 20 § tredje stycket samt 21 § första stycket 1 och 22–24 §§. Därvid skall vad som sägs om överlåtande bolag avse dotterbolag och vad som sägs om övertagande bolag avse moderbolag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplan i fråga om absorption av helägt dotterbolag. Ansökan skall ges in inom vissa tidsfrister. Hittills har sålunda gällt att ansökan skall ges in tidigast får ges in tidigast en och senast två månader från det att fusionsplanen blev gällande. Genom förslaget anpassas regleringen till vad som gäller vid vanlig fusion (jfr 20 §).

Sakkunnigyttranden avseende delningsvederlaget

24 kap. 16 a §

Vid delning där delningsvederlaget helt eller delvis skall utgöras av pengar skall styrelsen i ett överlåtande bolag, på begäran av aktieägare i det bolaget, ansöka hos Bolagsverket om förordnande av två oberoende sakkunniga med uppgift att yttra sig om huruvida det föreslagna delningsvederlaget är skäligt. En sådan begäran av aktieägare skall göras inom två veckor från det att uppgift om att delningsplanen har registrerats har kungjorts enligt 27 kap. 3 §. Styrelsen, den verkställande direktören och revisorn i ett bolag som skall delta i delningen har samma skyldigheter mot de sakkunniga som de har mot en revisor enligt 15 §.

De sakkunniga har rätt till skälig ersättning för arbete och kostnader. Ersättningen skall betalas av det överlåtande bolaget.

Första och andra styckena gäller inte vid delning, där samtliga deltagande bolag är privata aktiebolag och alla aktieägare har undertecknat delningsplanen.

Paragrafen är ny. Bakgrunden till den har behandlats i avsnitt 5.1. Motsvarande bestämmelser avseende fusion finns i 23 kap. 14 a §. För kommentarer hänvisas till kommentaren till den paragrafen.

24 kap. 18 §

Om en fråga om godkännande av delningsplan enligt 17 § skall underställas bolagsstämman, gäller följande.

Styrelsen skall hålla planen med bifogade handlingar *och, i förekommande fall, sakkunnigyttranden enligt 16 a §, tillgängliga* för aktieägarna under minst en månad eller, om samtliga bolag som deltar i delningen är privata aktiebolag, minst två veckor före den bolagsstämma som skall behandla frågan. Handlingarna skall hållas tillgängliga hos bolaget på den ort där styrelsen har sitt säte. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Om det har inträffat väsentliga förändringar i det överlåtande bolagets tillgångar och skulder efter det att delningsplanen upprättades, skall styrelsen lämna upplysningar om detta på bolagsstämman innan frågan om godkännande av delningsplanen avgörs.

I *andra stycket* har klargjorts att eventuella sakkunnigyttranden enligt 16 a § skall tillhandahållas aktieägarna före den stämma som skall ta ställning till delningen (jfr 23 kap. 16 §).

24 kap. 19 §

Ett bolagsstämmobeslut om godkännande av delningsplanen är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de aktier som är företrädade vid stämman.

Om det finns flera aktieslag i bolaget, skall vad som föreskrivs i första stycket även tillämpas inom varje aktieslag som är företrätt vid stämman.

Om det överlåtande bolaget är ett publikt aktiebolag och något av de övertagande bolagen är ett privat aktiebolag, är det publika aktiebolagets beslut om godkännande av delningsplanen giltigt endast om det har biträtts av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

Vid delning där fusionsvederlaget helt eller delvis skall utgöras av pengar, är ett beslut enligt första stycket i ett överlåtande bolag giltigt endast om det har biträtts av aktieägare som företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

Det *tredje stycket* är nytt. Bakgrunden till den nya bestämmelsen har behandlats i avsnitt 5.1. För kommentarer hänvisas till kommentaren till motsvarande bestämmelse i 23 kap. 17 §.

25 kap. 13 §

Styrelsen skall genast upprätta och låta bolagets revisor granska en kontrollbalansräkning

1. när det finns skäl att anta att bolagets eget kapital, beräknat enligt 14 §, understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, eller

2. när det vid verkställighet enligt 4 kap. utsökningsbalken har visat sig att bolaget saknar *tillgångar till full betalning av utmätningsfordringen*.

I paragrafen regleras styrelsens skyldighet att upprätta en kontrollbalansräkning. *Punkten 2* har ändrats. Tidigare angavs att kontrollbalansräkning skulle upprättas när det vid verkställighet enligt 4 kap.

utsökningsbalken har visat sig att bolaget saknar utmättningsbara tillgångar. Enligt den nya lydelse räcker det med att det vid utmätningen har visat sig att bolaget saknar tillgångar *till full betalning av utmättningsfordringen*. Bestämmelsen har därmed fått samma utformning som 2 kap. 8 § konkurslagen (1987:672). Frågan har behandlats i avsnitt 8.2.

25 kap. 22 §

Om talan har väckts enligt 21 § och det finns en påtaglig risk att fortsatt missbruk väsentligt skadar kärandens rätt, får domstolen utse en eller flera sysslomän att i styrelsens och den verkställande direktörens ställe förvalta bolaget till dess att domstolens beslut i frågan om likvidation har vunnit laga kraft. Beslutet att utse en syssloman gäller omedelbart. Beslutet skall registreras i aktiebolagsregistret.

Ett beslut i en fråga om utseende av syssloman får överklagas särskilt. En domstol som skall pröva ett överklagande får besluta att det överklagade beslutet tills vidare inte skall gälla.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att domstolen i ett mål om tvångslikvidation p.g.a. aktieägares maktmissbruk kan förordna en särskild syssloman med uppgift att förvalta bolaget till dess att domstolens beslut i frågan om likvidation har vunnit laga kraft. Enligt en ny bestämmelse i *andra stycket* kan ett sådant beslut överklagas särskilt (jfr avsnitt 8.1). Detta har tidigare inte varit möjligt (se NJA 2005 s. 9). Även ett beslut att avslå en begäran om att en syssloman skall utses kan överklagas.

Beträffande överklagandet gäller vad som i allmänhet gäller för särskilt överklagande av beslut under rättegången i tvistemål (se 49 kap. rättegångsbalken). Beslutet kan inhiberas av högre rätt.

25 kap. 40 §

När uppdraget som likvidator har fullgjorts, skall likvidatorn så snart som möjligt lämna slutredovisning för förvaltningen genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet. Tillsammans med berättelsen skall lämnas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden.

Berättelsen och redovisningshandlingarna skall lämnas till bolagets revisor. Revisorn skall inom en månad därefter lämna en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

När revisionsberättelsen har lämnats till likvidatorn, skall han eller hon genast kalla aktieägarna till en bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Förvaltningsberättelsen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen *skall under minst två veckor före bolagsstämman* hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämman.

Bolagsstämman skall fatta beslut angående ansvarsfrihet för likvidatorn. I fråga om beslutet gäller bestämmelserna i 7 kap. 14 § andra stycket.

I paragrafen regleras likvidatorns skyldighet att lämna slutredovisning. I *tredje stycket* anges att redovisningen skall hållas tillgänglig för aktie-

ägarna inför den bolagsstämma som skall ta ställning till redovisningen. I paragrafens hittillsvarande lydelse anges inte någon bestämd tidsperiod som redovisningen skall hållas tillgänglig. I bestämmelsens nya lydelse föreskrivs en period på minst två veckor före stämman. Detta överensstämmer med vad som gäller beträffande tillhandahållande av redovisningshandlingar m.m. inför en årsstämma (se 7 kap. 25 § aktiebolagslagen, jfr även 13 kap. 14 § andra stycket i 1975 års aktiebolagslag i dess lydelse före den 1 januari 2002).

27 kap. 8 §

Beslut om ändring av bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet, maximikapitalet eller minimikapitalet eller om antalet aktier skall registreras samtidigt med beslut om ökning eller minskning av aktiekapitalet *eller om sammanläggning eller uppdelning av aktier*, om ändringen av bolagsordningen eller *det andra beslutet* är *nödvändigt* för att aktiekapitalets storlek *eller antalet aktier* skall bli *förenligt* med bolagsordningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om samordning av vissa registreringsbeslut. I paragrafen har vissa ändringar gjorts till följd av de nya bestämmelserna om beslut om sammanläggning och uppdelning av aktier. Innebörden av ändringen är att om det samtidigt med ett sådant beslut fattas ett beslut om ändring av bolagsordningens uppgift om antalet aktier så måste besluten i vissa fall registreras samtidigt. Så är fallet om ändringen av bolagsordningen är en förutsättning för att beslutet om sammanläggning eller uppdelning av aktier skall vara förenligt med bolagsordningen. Bestämmelsen får betydelse när sammanläggningen eller uppdelningen av aktierna leder till att antalet aktier i bolaget inte stämmer med den uppgift om antalet aktier som finns i bolagsordningen.

30 kap. 1 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 7 eller 8 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 8 kap. 18 § andra meningen, 20 § första stycket eller 21 § andra stycket, eller
4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 21 kap. 1, 3, 5 eller 10 §.

En central värdepappersförvarares underlåtenhet att fullgöra de uppgifter som anges i 5 kap. 12 § andra stycket skall inte medföra ansvar enligt första stycket 2.

Till straff som anges i första stycket döms också den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 8 kap. 12 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av bolaget. Detsamma gäller den som uppsåtligen åtar sig ett sådant uppdrag i strid med 8 kap. 12 eller 32 §.

Trots vad som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § *eller för brott enligt tredje stycket* dömas ut, om den misstänkte har häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

I de fall som avses i 9 kap. 41 § och 10 kap. 16 § skall det inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om straff för överträdelse av aktiebolagslagen. Straffskalan för sådana överträdelse är böter eller fängelse högst ett år. Det innebär att preskriptionstiden, enligt huvudregeln i 25 kap. brottsbalken, är två år från brottet. *Fjärde stycket* innehåller emellertid en särskild preskriptionsbestämmelse. Den innebär sedan tidigare att brott mot aktiebolagslagens låneförbud preskriberas först efter fem år. Genom ett tillägg har motsvarande preskriptionstid införts när det gäller brott mot lagens s.k. målvaktsbestämmelser. Skälen för denna ändring har behandlats i avsnitt 10.

Det följer av allmänna principer (jfr 12 § brottsbalkens promulgationslag) att preskriptionstiden förlängs endast för gärningar som har begåtts efter tidpunkten för de nya bestämmelsernas ikraftträdande.

32 kap. 7 §

Ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning får inte ta upp *sådana lån som avses i 11 kap. 11 §*.

Paragrafen innehåller ett förbud mot att aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning tar upp vinstandelslån eller kapitalandelslån. Som en konsekvens av att definitionen av vinstandelslån i 11 kap. 11 § har ändrats har även förevarande paragraf formulerats om. I sak innebär ändringen att ett bolag av detta slag inte är förhindrat att ta upp lån enbart därför att räntan är knuten till bolagets finansiella ställning eller kursutvecklingen på bolagets aktier.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

2. Om ett bolag före den 1 januari 2007 har beslutat om emission av teckningsoptioner eller konvertibler och det i emissionsvillkoren finns bestämmelser om hur dessa instrument skall behandlas i samband med inlösen enligt 22 kap., gäller dessa villkor även efter den tidpunkten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007. Särskilda övergångsbestämmelser föreslås när det gäller tvångsinlösen av konvertibler och teckningsoptioner. Innebörden av de övergångsbestämmelserna har kommenterats i anslutning till 22 kap. 26 §.